

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO
ODDELEK ZA PRIMERJALNO KNJIŽEVNOST IN LITERARNO
TEORIJO

ANAMARIJA KRAJŠEK

**Bibliografija leposlovja v časopisu *Železar* (1952–1991) in
romaneskni prvenec Mihe Mazzinija *Drobtinice***

Diplomsko delo

Ljubljana, september 2018

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA SLOVENISTIKO
ODDELEK ZA PRIMERJALNO KNJIŽEVNOST IN LITERARNO
TEORIJO

ANAMARIJA KRAJŠEK

**Bibliografija leposlovja v časopisu *Železar* (1952–1991) in
romaneskni prvenec Mihe Mazzinija *Drobtinice***

Diplomsko delo

Mentorja:
red. prof. dr. Miran Hladnik
red. prof. dr. Matevž Kos

Dvopredmetni univerzitetni študijski
program prve stopnje Slovenistika;
Dvopredmetni univerzitetni študijski
program Primerjalna književnost in
literarna teorija

Ljubljana, september 2018

Zahvala

Za strokovne nasvete in pomoč se zahvaljujem mentorjema, red. prof. dr. Miranu Hladniku in red. prof. dr. Matevžu Kosu.

Še posebej pa se zahvaljujem svoji družini za finančno pomoč, podporo v času študija in za spodbudo ob pisanju naloge.

Izvleček

V prvem delu diplomske naloge sem se ukvarjala z leposlovjem v časopisu *Železar*, ki je izhajal v okviru Železarne Jesenice med letoma 1952 in 1991. Najprej sem pregledala vse številke, ki so digitalizirane na spletni strani Digitalne knjižnice Jesenice. Leposlovna dela sem analizirala po desetletjih, zanimali so me avtorji, razmerje med deli v enkratni objavi in deli v nadaljevanjih ter razmerje med prozo, poezijo in dramatiko. Na Wikiviru sem nato ustvarila še bibliografijo popisanih leposlovnih del.

V drugem delu naloge sem predstavila generacijski roman Mihe Mazzinija *Drobtinice*. Osredotočila sem se na pripovedovalca, načine ubeseditve, jezik, slog, motive, teme, karakterizacijo in groteskne prvine. Roman sem primerjala s filmom *Operacija Cartier*, ki je bil posnet po literarni predlogi Mazzinijevega prvenca.

Ključne besede: *Železar*, bibliografija, leposlovje, Miha Mazzini, *Drobtinice*

Abstract

The bibliography of the literature in *Železar* from 1952 to 1991 and Miha Mazzini's book debut *Drobtinice*

In the first part of this thesis I deal with fiction in the newspaper *Železar*, which was being published in the years from 1952 to 1991. First I read every newspaper which was published, then I made chronological bibliography of works of belletristics. Then I published bibliography on Wikivir. The thesis shows the statistic analysis of the information obtained. I focused on the number of only once published texts and on the number of episodic texts, authors and the proportion of poetry to prose and to dramatics.

In the second part of the thesis I presented Miha Mazzini's novel *Drobtinice*. The emphasis is on narrator, language, style, themes, characterization and grotesque scenes.

Key words: *Železar*, bibliography, belletristic, Miha Mazzini, *Drobtinice*

Kazalo

Kazalo grafikonov.....	viii
Kazalo tabel.....	ix
1 Uvod.....	1
2 <i>Železar</i>.....	3
2.1 Literatura v <i>Železarju</i>.....	4
2.1.1 Literarno-umetniška priloga <i>Listi</i>	5
2.1.2 Podlistek.....	6
2.2 Pregled leposlovja po desetletjih	6
2.2.1 Petdeseta leta	6
2.2.2 Šestdeseta leta	8
2.2.3 Sedemdeseta leta.....	10
2.2.4 Osemdeseta in devetdeseta leta	13
2.3 Pregled vseh štiridesetih let skupaj.....	16
2.4 Avtorji.....	18
2.5 Kazalo leposlovja v <i>Železarju</i>	19
3 Miha Mazzini: <i>Drobtinice</i>	34
3.1 <i>Drobtinice</i> v <i>Železarju</i>	35
3.2 Sodobni slovenski roman ob koncu 20. stoletja	35
3.2.1 Mlada slovenska proza	37
3.3 Žanrska oznaka	40
3.3.1 Generacijski roman	41
3.4 Pripovedovalec in dialogi v romanu <i>Drobtinice</i>	42
3.4.1 Pripovedovalec	42
3.4.2 Načini ubeseditve.....	43
3.5 Primerjava romana in filma	45
3.6 Jezik in slog	49
3.7 Motivi in teme	50
3.8 Literarne osebe in karakterizacija.....	51
3.9 Groteskne prvine v romanu.....	53

4	Zaključek.....	54
5	Viri in literatura	56
5.1	Viri	56
5.2	Literatura	56

Kazalo grafikonov

Graf 1 Poezija, proza, dramatika in literarna publicistika v 50. letih.....	7
Graf 2: Poezija, proza, dramatika in literarna publicistika v 60. letih.....	8
Graf 3: Razmerje med deli v enkratni objavi in deli v nadaljevanjih.....	9
Graf 4: Avtorji (60. leta)	10
Graf 5: Poezija, proza, dramatika in literarna publicistika v 70. letih.....	10
Graf 6: Poezija, proza, dramatika in literarna publicistika v 80. in 90. letih.....	14
Graf 7: Proza v enkratni objavi in v nadaljevanjih.....	15
Graf 8: Avtorji (80. leta)	16
Graf 9: Železar 1952–1991	17
Graf 10: Obseg proze.	18

Kazalo tabel

Tabela 1: Proza v nadaljevanjih (1).....	7
Tabela 2: Proza v nadaljevanjih (2).....	11

1 Uvod

V diplomski nalogi želim predstaviti časopis *Železar - Glasilo delovnega kolektiva Železarne Jesenice*, ki je izhajal štirideset let. Najprej kot mesečna revija, nato kot štirinajstdnevnik, večino časa pa kot tednik. *Železar* je bil precej drugačen od drugih tedanjih slovenskih osrednjih časopisov. Izhajal je v okviru Železarne Jesenice in bil namenjen vsem delavcem in delavkam v podjetju. Predvsem pa je šlo za glasilo, ki je zaposlene obveščalo o novostih v železarni, o inovacijah, proizvodnji itn. Poleg tega pa je ves čas veliko pozornosti namenjal umetnosti, predvsem literaturi, ki sem jo popisala in analizirala v tej nalogi.

Ker je štirideset let dolga doba, v kateri se je nabralo veliko leposlovja, sem si na tej točki morala postaviti omejitve. Prva omejitev je bila, da bom v diplomski nalogi upoštevala samo objavljeno literaturo v najožjem smislu, kar pomeni, da v obravnavo nisem zajela polliterarnih besedil, kot so razni faktografski zapisi, spominska proza, potopisi, reportaže in podobno. Iz obravnave sem izključila vsa besedila, kjer so fakti prevladali nad fikcijo oziroma besedila brez estetske vrednosti. Druga omejitev je bila povezana z literaturo namenjeno otrokom. Ta bi zahtevala svoje posebno mesto v obravnavi, poleg tega pa je leposlovje za otroke večinoma izhajalo v literarno-umetniški prilogi *Listi*. Naslednja omejitev je povezana prav s to prilogo, ki je začela izhajati v sedemdesetih letih in je izhajala nekajkrat na leto sedemnajst let. Prilogo je urejal Kulturno-umetniški klub Tone Čufar, kar pomeni, da časopis *Železar* in priloga *Listi* nista imela skupnega urednika. Moja naloga se bo osredotočila na leposlovje, ki je izšlo v *Železarju*, prilogo *Listi* pa bom na tem mestu samo omenila. Priloga bi si zaslužila podrobnejšo analizo, vendar se je količinsko leposlovja samo v *Listih* nabralo za samostojno diplomsko delo.

Moja raziskava je potekala tako, da sem najprej pregledala vse številke *Železarja*, ki so ohranjene in digitalizirane. Bibliografijo sem nato postavila na Wikivir in dodala povezave do števil *Železarja*, ki so prosto dostopne na spletni strani Digitalne knjižnice Jesenice (JLib). Nato sem se lotila statistične obdelave pridobljenih podatkov. Zanimalo me je, koliko in kakšno literaturo je objavljalo glasilo, ki je imelo status internega časopisa Železarne Jesenice. Poleg tega me je zanimalo, koliko sta na leposlovje vplivala čas in prostor izhajanja. Ukvarjala pa sem se še z raziskovanjem razmerja med avtorji in avtoricami, prozo, poezijo in dramatiko ter deli v enkratni objavi in deli v nadaljevanjih. Največ pozornosti sem namenila avtorjem, ki so najbolj številno zastopani in so v časopisu objavili največ leposlovja. Namen tega diplomskega dela ni literarno vrednotenje objavljenih literarnih del, ampak zgolj popis in statistična analiza.

Drugi del diplomske naloge sem posvetila slovenskemu pisatelju Mihiu Mazziniju in njegovemu prvencu *Drobtinice*. Roman so v nadaljevanjih objavljali v *Železarju*, v knjižni obliki pa ga je izdala Prešernova družba. Predstavila sem ga v kontekstu tedanjega časa in prostora ter v povezavi s slovenskim sodobnim romanom osemdesetih let. Roman sem analizirala jezikovno, slogovno in motivno-tematsko. Ker pa je bil po *Drobtinica*h posnet tudi film z naslovom *Operacija Cartier*, sem opravila še primerjalno analizo med knjigo in filmom.

2 *Železar*

Železar je bil štirideset let interno glasilo Železarne Jesenice, ki so ga prejeli vsi zaposleni in upokojeni delavci jeseniške železarne. Železarna je bila od petdesetih let naprej v razcvetu in je zaposlovala večino prebivalcev v Občini Jesenice ter prebivalce okoliških občin. *Železar* je tako prihajal skoraj v vsako gospodinjstvo in prinašal informacije iz železarne ter kasneje novice z drugih področij v občini (šport, kultura, planinarstvo).

Železar je izhajal od leta 1952 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Zadnja številka je izšla 24. januarja 1991 v štiridesetem letu izhajanja. Nasledil ga je *Informator - Interne informacije Železarne Jesenice*, ki pa je bil od predhodnika precej krajši (povprečno je obsegal dve strani) in osredotočen zgolj na novice o podjetju.

Pomemben prelom je časopis doživel leta 1959, ko je iz mesečnika postal štirinajstdnevnik. Takrat je uredništvo pojasnilo svojo odločitev. Poleg tega so zapisali tudi, kakšen je namen časopisa:

Velik kolektiv smo, eden največjih v FLRJ in to po strukturi, kakor po številu zaposlenih. Skoraj 7000 nas je, to je že množica ljudi, ki ima pravico za svoj časopis. Ne gre pa tukaj zgolj za pravico, temveč so tudi potrebe, ki zahtevajo ne samo mesečnik, temveč vsaj 14-dnevnik, ki bo mogel obveščati kolektiv o vsem, kar se v podjetju dogaja. Namen časopisa je: kolektiv informirati o proizvodnji, prodaji, gibanju cen na tržiščih, o finančnih uspehih, o osvajanju novih tržišč, o kadrovske politiki in sploh o vsem, kar lahko in mora zanimati vsakega člana kolektiva. Časopis bo imel nalogo seznanjati delavce in uslužbence o uspehih, ki jih dosegajo posamezniki ali pa celotni oddelki in obrati, kakor tudi obveščati vse člane kolektiva o nepravilnostih, ki se v podjetju dogajajo, jih analizirati in preprečevati. Dalje je namen časopisa kolektiv

vzgajati, vzpodbujati, mobilizirati, izobraževati in tudi zabavati. Časopis bo moral biti tista ozka vez med nami, ki je doslej ni bilo. Moral nas bo povezovati v celoto, ki bo le dobro informirana in seznanjena z vsem, kar se v podjetju dogaja, lahko kos vsem nalogam, ki stojijo pred nami v bližnji bodočnosti. (*Železar* 1959, št. 1)

Časopis je bil primarno namenjen informacijam, vezanim na dogajanje v železarni, vendar pa so uredniki od samega začetka pozornost posvečali tudi umetnosti. Na to, kakšna literatura je izhajala, so najbolj vplivali trije glavni dejavniki: narava glasila (interni časopis *Železarne Jesenice*), kraj (delavsko okolje) in čas izhajanja (od petdesetih pa do začetka devetdesetih let prejšnjega stoletja).

Za potrebe te analize sem pregledala vseh 1663 števil, ki so izšle v štiridesetih letnikih.

2.1 Literatura v *Železarju*

Do kolen sem brodil po znanih romanih socrealizma. Kot je bilo videti, je bila ta zvrst svoje čase v teh krajih zelo priljubljena. Odprl sem debelo in oguljeno knjigo. Prebral prvi stavek:

– V Moskvi živi najpravičnejši in najmodrejši med vsemi vladarji, kar se jih je kdaj rodilo na zemlji, naš tovariš Stalin ... – Pogledal sem avtorjevo ime na platnicah. Nikoli slišal zanj. Ja, tako je s tem papirjem, mimogrede ti spodsne. Treba je znati hoditi po njem. (Mazzini 1987: 45)

V štiridesetih letih je bilo na straneh *Železarja* objavljenih 379 pesmi, proznih in dramskih besedil. V to številko so zajeta tudi druga besedila o literaturi, npr. literarne kritike.

Železar je objavljala leposlovje, ki je nastajalo sproti. Pogosto so bili avtorji udeleženi v narodnoosvobodilnemu boju (Tone Čufar, Miha Klinar ...). V prvih dveh desetletjih je bilo leposlovje pod velikim vplivom politike in ideologije. Večinoma gre za slavljenje proletariata, dela, revolucije, partizanstva, Jugoslavije in Tita. Pisatelji in pesniki se spominjajo naše polpretekle zgodovine, okupacije, revolucionarnega upora, in slavijo skupno državo Jugoslavijo, njenega voditelja in socializem. Pomembni motivi so domovina, svoboda, upor, človek, tovariš. Tematiko se da pogosto razbrati že iz naslovov. Za nastanek takšne literature je bil odgovoren tudi kraj, kjer je nastajala. Jesenice so bile zaradi železarne industrijsko mesto s prevladujočim proletariatom, ki je hvalil družbeni sistem, saj je ta delavcem obljubljal največ pravic in enakopravnost.

Literatura, s katero sem se srečala v *Železarju*, je danes večinoma nepoznana in razumljena kot nepomembna, saj ni bila deležna literarnih obravnav in vrednotenja. Zapostavljenosti literature, ki prihaja iz perifernih delov Slovenije, se zaveda tudi jeseniški pesnik Jernej Kusterle, ki je leta 2014 zbral in izdal *Antologijo jeseniških pesnikov – Železarska lirika*. V spremni študiji je zapisal:

Regionalna umetnost nosi stigmo nepomembnosti, kar je sporno, saj ravno periferija vpliva na center, da se ta lahko razvija in da ne zakrke, ko se inovacije prevesijo v klišeje. Obrobje je namreč tisto, kjer nastajajo novosti, ki jih potem središče sprejme za svoj lastni razvoj, pri čemer pogosto pozablja na doprinos periferije. [Jesenice so] periferno območje z zelo bogato kulturno dediščino, kjer pa so žal prebivalci tisti, ki gojijo prenizko zavest o kulturnem kapitalu mesta, ki je bilo nekoč po Sloveniji znano po železarni. (Jernej Kusterle 2014: i–ii)

2.1.1 Literarno-umetniška priloga *Listi*

Pomembno vlogo pri objavljanju literature je odigrala literarno-umetniška priloga *Listi*, ki je na začetku izhajala od trikrat do štirikrat letno. Urejal jih je Kulturno-umetniški klub Tone Čufar. Na začetku je bila priloga sestavljena iz literarnih del, kasneje pa so vanjo vključevali tudi neliterarne prispevke, kot so razna poljudnoznanstvena besedila.

Prvi *Listi* so izšli 31. julija 1970. Izhajali so naslednjih 17 let, zadnjič 24. decembra 1987. V teh letih je izšlo 68 števil *Listov*. V prvi številki so zapisali:

Z literarno-umetniško prilogo *Železarja* [...] želimo povezati vse umetniške ustvarjalce gornje Gorenjske in tiste domačine, ki živijo izven Jesenic in umetniške ustvarjalce našega porekla živeče onstran Karavank. K sodelovanju pa je pot odprta tudi drugim. Ta krog literatov, glasbenikov, likovnikov in drugih kulturno-prosvetnih delavcev, se bo povezoval v kulturno-umetniškem klubu Tone Čufar pri občinski Zvezi kulturno-prosvetnih organizacij Jesenice, za kar so temelji že postavljeni. Klub pa se bo svoji programski zasnovi poskušal čimbolj uveljaviti tudi kot kulturno-umetniški in estetski oblikovalec na tem področju. Literarna priloga, ki smo ji dali delovni naslov LISTI, naj bi s svojo vsebino, ki mora zasledovati predvsem humanistične vrednote v naši kulturi prispevala tudi k estetsko-humanističnem osveščanju delovnih ljudi. Prikazovala naj bi umetniško tvornost tako tistih, ki se poklicno, kakor tistih, ki se amatersko ukvarjajo z literaturo, likovno, glasbeno, ali drugo umetniško dejavnostjo na tem območju. [...] Hkrati pa naj bi naša priloga prispevala svoj delež tudi borbi proti vsakodnevni kiču in plaži in proti vsem mogočim ekstremnim modernizmom, ki s socialistično etiko in humanizmom nimajo nič skupnega. Pri tem nas bodo vodila estetska in idejna merila socialistične kulturne politike. Z umetniško-literarno prilogo *Železarja* želimo umetniške stvaritve čimbolj približati delovnemu človeku in jih na ta način tudi vključevati k oblikovanju in uresničevanju socialistične kulturne politike. (*Listi* 1970, št. 1)

V sedemnajstih letih je v *Listih* izšlo okoli 1700 različnih literarnih besedil – poezije in proze (predvsem kratkih zgodb, novel in črtic). Zaradi količine besedil bi *Listi* zahtevali posebno, ločeno obravnavo, zato jih jaz na tem mestu samo omenjam.

2.1.2 Podlistek

Na začetku v prvih letnikih literatura v *Železarju* ni imela svojega stalnega mesta. Navadno je bila že na naslovnici objavljena kakšna pesem, izbrana glede na dogajanje ali ob posebnih priložnostih (prazniki, obletnice). Skoraj vedno je bil s poezijo pospremljen Titov rojstni dan in praznovanje dneva mladosti. Prešernove pesmi so objavljali v počastitev njegovega rojstva ali smrti. Veliko pozornosti so namenili najbolj znanemu jeseniškemu pesniku, pisatelju in dramatiku Tonetu Čufarju, ki je padel v drugi svetovni vojni. Od sedemdesetih let dalje pa so literaturi v časopisu namenili svoj prostor v podlistku. Tako literature ni bilo treba več iskati po celem časopisu, ampak je dobila svoje mesto v drugi polovici glasila.

2.2 Pregled leposlovja po desetletjih

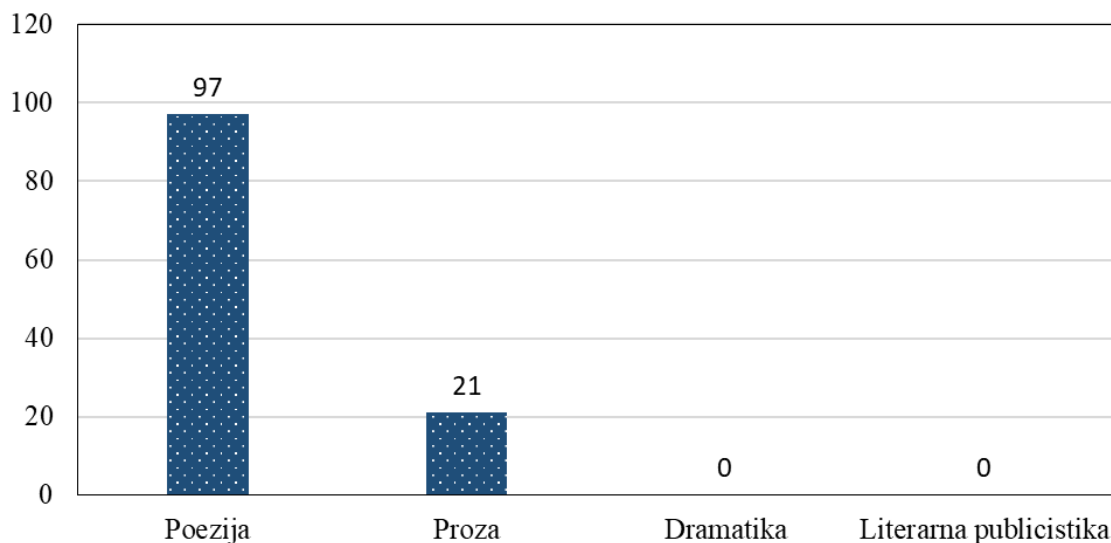
Zaradi večje preglednosti bom popisano leposlovje predstavila po desetletjih.

2.2.1 Petdeseta leta

V prvo obdobje sem zajela objave od prvega letnika (1952) pa do konca desetletja (1959). Na začetku je bil časopis mesečnik, spomladi 1959 so ga spremenili v štirinajstdnevnik. Pri popisovanju tega obdobja sem ugotovila nekaj nedoslednosti glede številčenja časopisa. Izdajali so poskusne formate, v istem letu sta tako na primer izhajala dva različna časopisa z istim naslovom in poimenovanjem (*Železar - Glasilo delovnega kolektiva Železarne Jesenice*), le da so enkrat glasilo imenovali časopis, drugič pa revija. Zelo nedosledno, mestoma nelogično, je bilo tudi številčenje. Med drugim je prišlo do različnega štetja letnikov, kar se nadaljuje še v šestdesetih letih. Tudi pri digitalizaciji na JLib-u je nastala zmeda, kar je glavni razlog, da *Železar* še ni objavljen na spletni strani Digitalne knjižnice Slovenije (dLib). Domoznanski oddelek Občinske knjižnice Jesenice, ki je pred leti sam opravil zahtevno in obsežno digitalizacijo, si nedoslednosti želi čim prej odpraviti.

V prvem desetletju izhajanja je bilo v časopisu *Železar* objavljenih 118 leposlovnih besedil, od tega 97 pesmi in 21 proznih besedil. Nekaj besedil so ponatisnili večkrat. Prešernova *Zdravljica* je bila objavljena dvakrat, Čufarjeva pesem *Mi, proletarska mladina* pa trikrat.

50. leta

Graf 1 Poezija, proza, dramatika in literarna publicistika v 50. letih

Od 21 proznih besedil so bila v nadaljevanjih objavljena le 4 besedila, ki jih prikazuje razpredelnica. Delo v nadaljevanjih pomeni, da se pojavi v najmanj dveh številkah.

Tabela 1: Proza v nadaljevanjih (1)

Avtor	Naslov	Število nadaljevanj	Čas izhajanja
Tone Svetina	<i>Borba v zasneženih gorah</i>	2	1955, 1.–2/3. št.
Miha Klinar	<i>Sredi noči</i>	3	1955, 4/5.–8/9. št.
Miha Klinar	<i>Roparji</i>	27	1957, 1. št.–1959, 3. št.
Miha Klinar	<i>Trojanski konj</i>	5	1957, 11. št.–1958, 3. št.

V tem desetletju je v *Železarju* objavljalo 30 avtorjev, ki so bili večinoma podpisani s polnim imenom in priimkom, pogosto so dodali še svoje partizansko ime. Osem besedil je ostalo anonimnih oziroma so bila podpisana s kraticami, za katerimi ni poznanega avtorja. V dveh primerih gre za prozo, ostalo je poezija. Enemu anonimnemu besedilu, pesmi *Mladi jetnici*, sem lahko pripisala avtorja – Toneta Čufarja.

V prvem desetletju v časopisu ni objavljala nobena avtorica. Največ leposlovja je objavil partizanski pesnik Miha Klinar. Objavil je 51 pesmi in 5 proznih besedil, od tega *Roparje* in *Trojanskega konja*, ki sta bili najdaljši prozni deli v tem času.

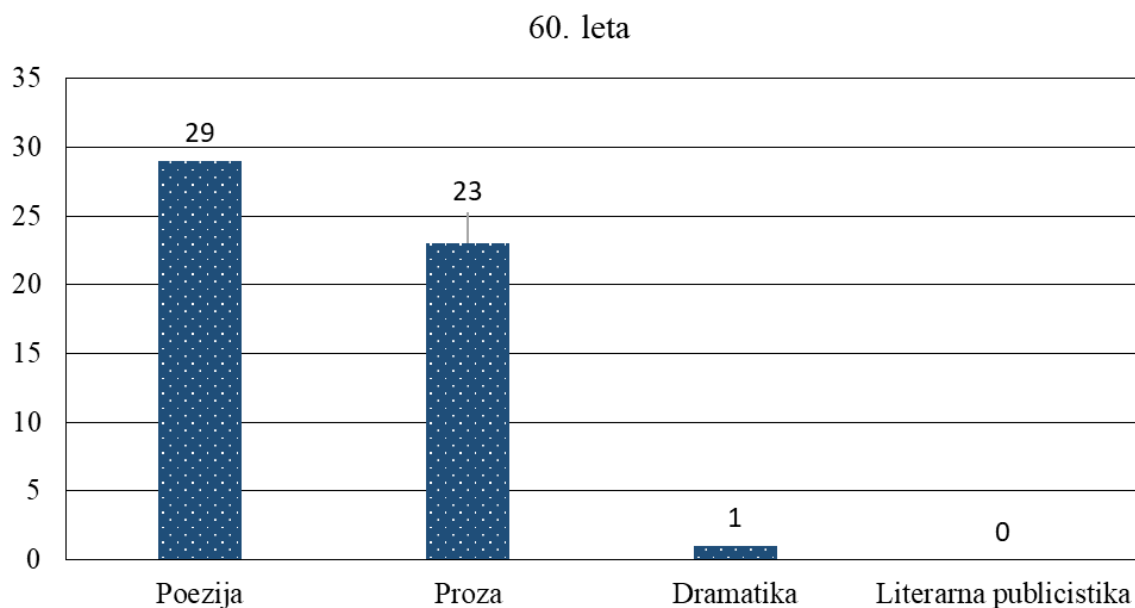

Največ avtorjev je izhajalo iz jeseniškega okolja in okolice Jesenic. *Železar* pa je objavljala in ponatiskovala tudi druge slovenske pesnike, ki so danes širši publiki bolj poznani. V tem obdobju so to bili: Ivo Minatti (2 pesmi), Karel Destovnik - Kajuh (4 pesmi), Matej Bor (2 pesmi), Srečko Kosovel (3 pesmi), Mile Klopčič (3 pesmi), Oton Župančič (3 pesmi), Tone Seliškar (1 pesem). Objavili so dela treh tujih avtorjev, to so bili: Federico García Lorca, Aron Cortus in Čedomir Minderović.

2.2.2 Šestdeseta leta

V šestdesetih letih se nadaljuje nedoslednost pri številčenju in štetju letnikov, kar je verjetno posledica dveh različnih formatov časopisa, ki nista bila ustrezno definirana. V to obdobje je časopis vstopil še kot štirinajstdnevnik, z januarjem 1962 pa je postal tednik, kar je ostalo nespremenjeno vse do konca. S to spremembo so se rešile težave s številčenjem.

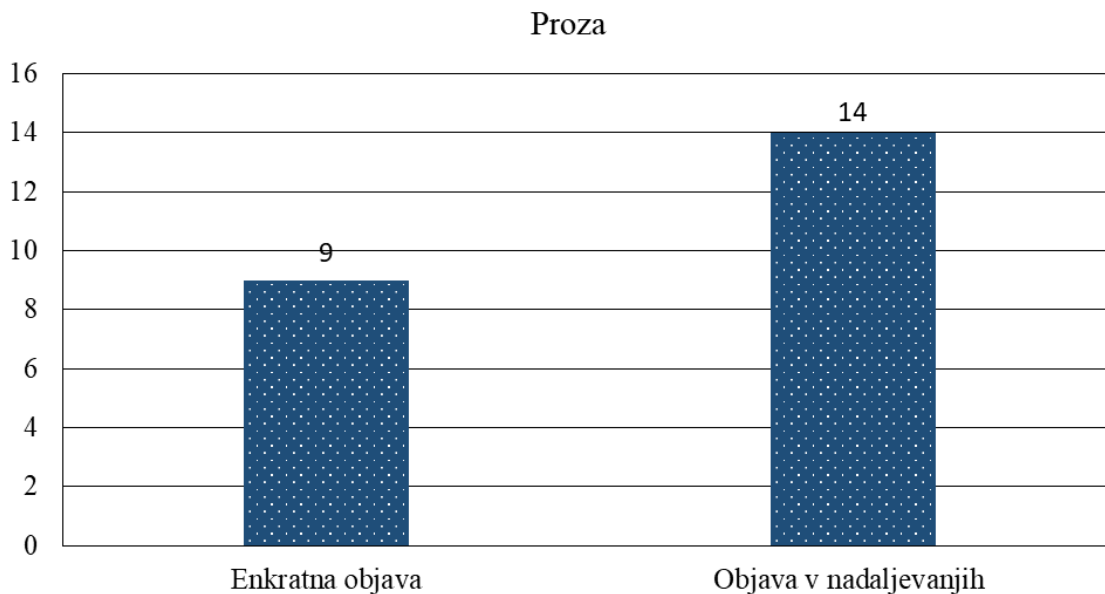
V šestdesetih letih je v 485 številkah skupaj izšlo 53 leposlovnih besedil. Razmerje med prozo, poezijo in dramatiko prikazuje spodnji graf.

Graf 2: Poezija, proza, dramatika in literarna publicistika v 60. letih

V tem obdobju se pojavi nova literarna vrsta – dramatika. Objavljeno je bilo le eno dramsko besedilo, in sicer odlomek iz Čufarjevega *Poloma*.

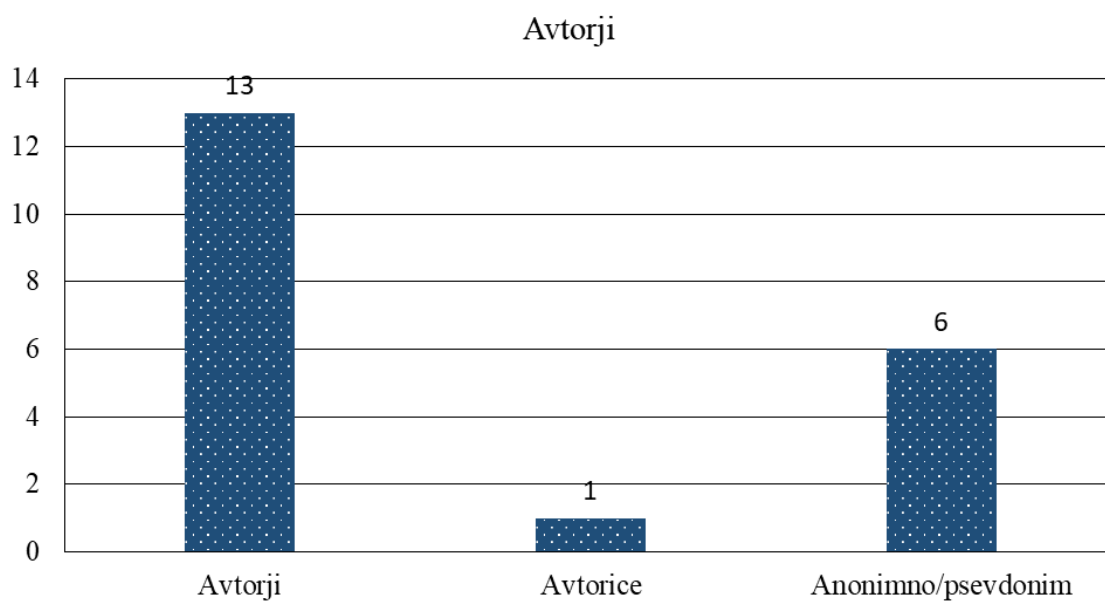
Izmed 23 proznih besedil je bilo kar nekaj daljših, ki so izšla v nadaljevanjih. Graf prikazuje razmerje med deli v nadaljevanjih in deli v enkratni objavi. Besedil, ki so izšla v enkratni objavi je 9, besedil v nadaljevanjih pa 14.

Graf 3: Razmerje med deli v enkratni objavi in deli v nadaljevanjih

Med daljšimi besedili iz tega obdobja je roman Mihe Klinarja *Sivo mesto*, ki je izšel v 135 nadaljevanjih. Najdaljše besedilo v šestdesetih letih je bil roman *Svoboda* Petra Skalarja, ki v knjižni obliki ni bil nikoli objavljen. Avtor je bil podpisan s psevdonimom, zato bralci njegove prave identitete niso izvedeli. Ob začetku objavljjanja tretjega dela romana so v *Železarju* zapisali: »Pisec podlistka želi ostati nepoznan, zato objavlja odlomke svojega romana pod psevdonimom. Nekateri bralci so se obračali na uredništvo, naj jim pove, kdo je pravi avtor. Uredništvo njihovi želji žal ni moglo ustreči in tudi v prihodnje ne bo moglo, ker je vezano na dogovor s piscem« (*Železar* 1963, št. 47/48).

V tem obdobju je v *Železarju* objavljalo 20 avtorjev, med njimi ena avtorica – Milana Ivanovič. Šest avtorjev je anonimnih ali pa so bili podpisani s psevdonimom. Edino psevdonim Matej Bor je razločljiv, z njim se je podpisoval Vladimir Pavšič.

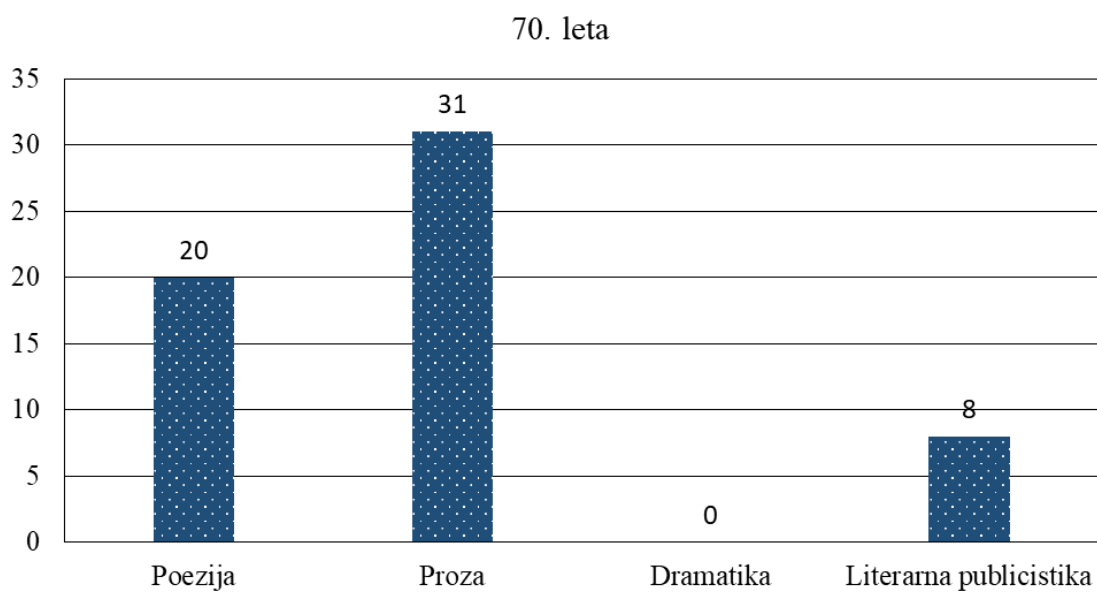

Graf 4: Avtorji (60. leta)

V tem desetletju je *Železar* objavljala samo izvirno slovensko literaturo.

2.2.3 Sedemdeseta leta

V sedemdesetih letih je v *Železarju* izšlo 51 leposlovnih besedil. Od tega 31 proznih del in 20 pesmi. Graf prikazuje tudi število besedil, ki sem jih umestila pod literarno publicistiko.

Graf 5: Poezija, proza, dramatika in literarna publicistika v 70. letih

V sedemdesetih letih je izšlo več proznih besedil kot poezije, večinoma v več nadaljevanjih. Izšli sta dve noveli Toneta Čufarja: *Gospod in ušivec* ter *Marija bi rada živela*. Savinškova povest *Grče* je bila v knjižni obliki izdana leta 1929, leta 1971 pa so jo v 22 nadaljevanjih objavili v *Železarju*. V 34 nadaljevanjih je izhajal odlomek iz romana *Mirjava* Vinka Trinkausa. Slednji je v tem obdobju v časopisu objavil deset proznih naslovov, predvsem novele: *Mine*, *Tank*, *Preko meje*, *Jablane*, *Izdaja* itn., vendar Cobiss beleži, da je od teh del v knjižni obliki izšel le roman *Brigade s hribov* (1973).

Največ nadaljevanj je dosegel roman *Mrtvi ne lažejo* Ivana Jana. Najprej so objavljali odlomke iz zadnjega poglavja, nato pa so zaradi velikega zanimanja začeli objavljati še prvi del tega vojnega romana. Z objavo so pričeli v prvi številki leta 1975, pred tem pa je leta 1965 roman že izšel v knjižni izdaji. Časopisu se je ponatis zdel smiseln saj je bil roman razprodan, kar so tudi napisali v obrazložitvev pred začetkom objavljanja (*Železar* 1975, št. 20).

Med daljšimi proznimi besedili v tem desetletju je bil roman Pavleta Zidarja *Sveti Pavel*, ki je izšel v 46 nadaljevanjih. Roman je leta 1965, preden je bil objavljen v *Železarju*, izšel v knjižni izdaji.

Spodnja preglednica prikazuje prozna besedila v več nadaljevanjih v tem obdobju.

Tabela 2: Proza v nadaljevanjih (2)

Avtor	Naslov	Število nadaljevanj	Čas izhajanja
Miha Klinar	<i>Utrinek</i>	2	1970, 30.–31. št.
Uroš Zupančič	<i>Pozno neurje</i>	3	1970, 29.–31.št.
Tone Čufar	<i>Gospod in ušivec</i>	6	1970, 35.–40. št.
Tone Čufar	<i>Marija bi rada živela</i>	4	1970, 41.–44. št.
Tone Šifrer	<i>Moža iz legije</i>	6	1970, 47.–1971, 1. št.
Cvetko Zagorski	<i>V precepu</i>	8	1971, 2.–9. št.
Slavko Savinšek	<i>Grče</i>	22	1971, 24.–46./47. št.
Danilo Cedilnik	<i>Mesečnika</i>	2	1971, 30.–31. št.

Miha Klinar	<i>Češnje onkraj ceste</i>	10	1971, 41.–51./52. št.
Valentin Polanšek	<i>Onkraj mostu</i>	18	1971, 48.–1972, 18. št.
Uroš Župančič	<i>Ledeni srh</i>	2	1971, 48.–49. št.
Miha Klinar	<i>Tigrovec Žef</i>	107	1972, 15.–1974, 23. št.
Uroš Župančič	<i>Videl sem jih</i>	8	1972, 22.–29. št.
Vinko Trinkaus	<i>Brigade s hribov</i>	36	1973, 40.–1974, 27. št.
Pavle Zidar	<i>Sveti Pavel</i>	46	1974, 24. št.–1975, 20. št.
Ivan Jan	<i>Mrtvi ne lažejo</i>	15 + 100	1975, 1. št – 15. št. + 1975, 21.–1977, 20. št.
Franc Jernejc Milče	<i>Obveščevalec</i>	25	1975, 28.–51./52. št.
Vinko Trinkaus	<i>Mirjava</i>	34	1976, 17./18.–52. št.
Vinko Trinkaus	<i>Koncentracijsko taborišče</i>	12	1977, 21.–32. št.
Vinko Trinkaus	<i>Njiva</i>	6	1977, 32.–37. št.
Vinko Trinkaus	<i>Vožnja</i>	11	1977, 38.–50. št.
Cvetko Zagorski	<i>Mrhovinarji</i>	23	1977, 50.–1978, 22. št.
Cvetko Zagorski	<i>Potovanje v Tumanjan</i>	28	1977, 1.–29. št.
Vinko Trinkaus	<i>Mine</i>	8	1978, 22.–29. št.
Vinko Trinkaus	<i>Tank</i>	12	1978, 30.–41. št.
Vinko Trinkaus	<i>Preko meje</i>	4	1978, 42.–45. št.
Vinko Trinkaus	<i>Jablane</i>	7	1978, 46.–1979, 3. št.
Jože Košir - Plantan	<i>Doktorjeva metoda</i>	18	1979, 4.–21. št.
Vinko Trinkaus	<i>Izdaja</i>	48	1979, 22–1980, 23. št.

Kot prikazuje tabela, je bilo v tem obdobju objavljeno veliko proze v več kot desetih nadaljevanjih. Največ objav sta dosegla Klinarjevo delo *Tigrovec Žef* (107) in Janov roman *Mrtvi ne lažejo* (vse skupaj 115 nadaljevanj). Prvi v knjižni izdaji ni izšel, Janov roman pa je leta 1969 izdala založba Borec.

Največ poezije je tudi v tem obdobju objavil Miha Klinar, in sicer 10 pesmi. Prevladujejo domači pisci, med tujimi objavami bi izpostavila Bertolta Brechta, leta 1971 so v 14. številki objavili eno njegovo pesem, ki jo je prevedel Miha Klinar.

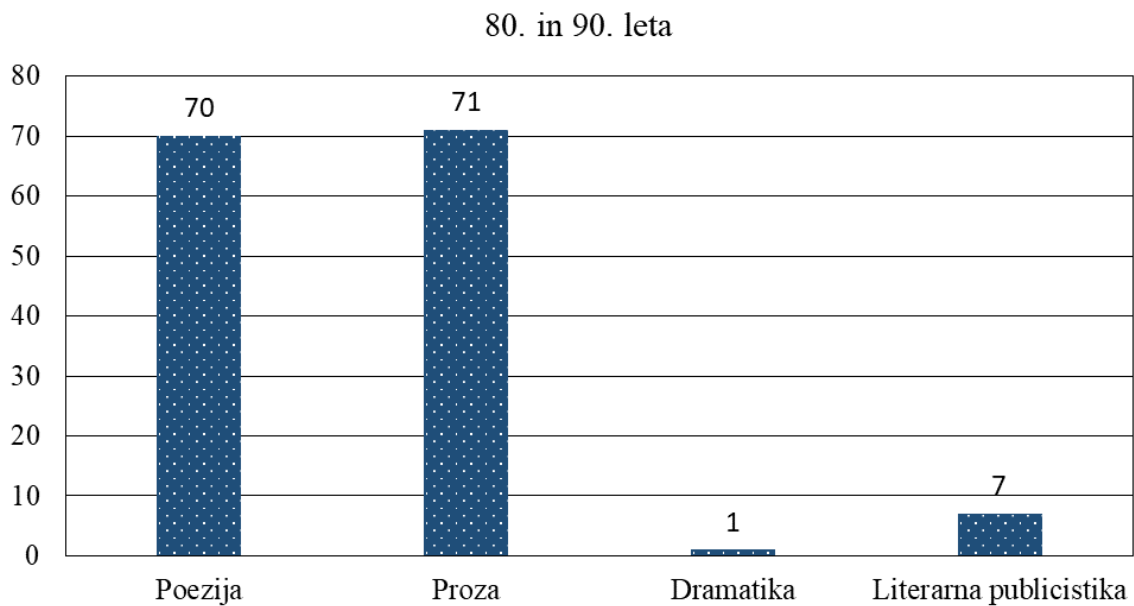
Med 25 avtorji je ena ženska – Štefanija Muhar, ki je v *Železarju* objavljala kritiške prispevke. Je avtorica petih člankov, v katerih je razlagala leposlovje, ki je izhajalo v *Listih*. Vsa izvirna leposlovna dela so bila podpisana, le ena pesem je bila podpisana s psevdonimom.

Pomembna za to obdobje je literarna publicistika. Objavljenih je bilo nekaj člankov o literaturi in nekaj literarnih kritik. Poleg člankov, v katerih se je vrednotilo literarna dela in umetnike, ki so objavljali v *Listih*, bi izpostavila članek Valentina Cundriča z naslovom *Poetična iztočnica*, ki je izšel v več nadaljevanjih leta 1971. V prispevku Cundrič piše o pesništvu Franceta Prešerna. V 16. številki istega leta pa je alpinist Uroš Zupančič predstavil in komentiral roman *Pretrgana naveza* Antona Ingoliča.

2.2.4 Osemdeseta in devetdeseta leta

Osemdeseta leta so bila zadnje pomembno obdobje *Železarja*, saj je takoj na začetku naslednjega desetletja časopis nehal izhajati. Zadnje obdobje (90. leta) izhajanja časopisa *Železar* je obsegalo le dve leti, zato sem ga priključila k predhodnemu obdobju. V osemdesetih letih je časopis še vedno objavjal veliko izvirnega in prevedenega leposlovja. V 513 številkah je bilo objavljenih 142 literarnih besedil in 3 članki o literaturi.

V devetdesetih letih je časopis postal že zelo okrnjen, predvsem po obsegu. Leta 1990 je izšlo 37 števil, leta 1991 pa le še 2. *Železar* je zadnjič izšel 24. januarja 1991. V zadnjem obdobju ni izšlo nobeno leposlovno delo več, le 4 članki o literaturi, avtor vseh štirih je Edo Torkar.

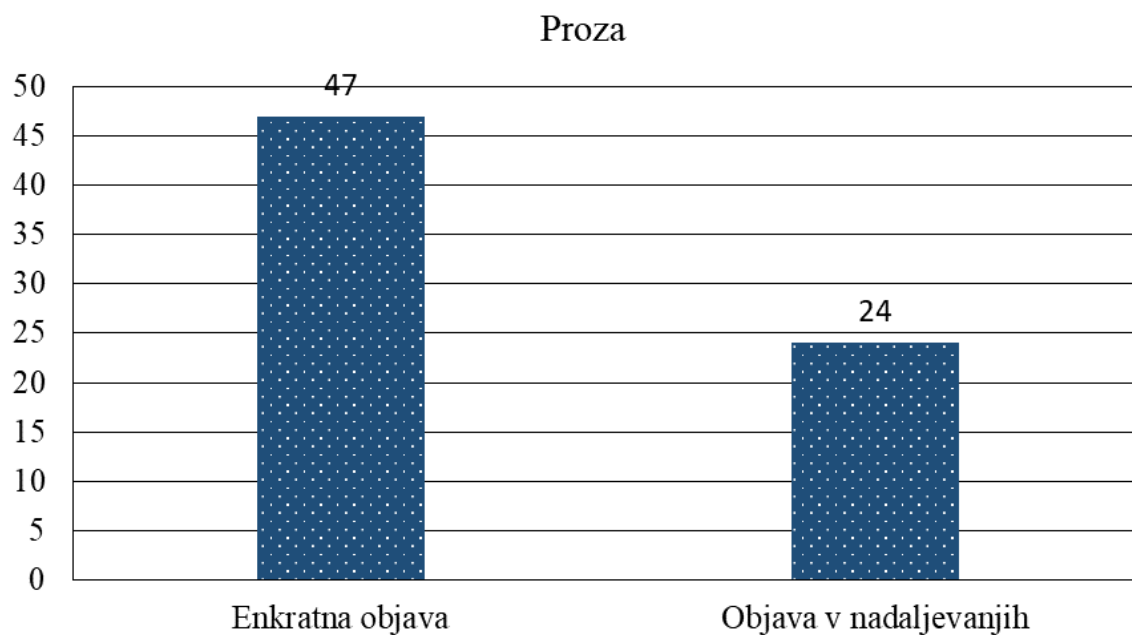

Graf 6: Poezija, proza, dramatika in literarna publicistika v 80. in 90. letih

V predzadnjem obdobju je izšlo več besedil v nadaljevanjih. Največ nadaljevanj, kar 129, je imel roman Valentina Polanška *Križ s križi*. Sledi roman Ivana Jana *Mrtvi ne lažejo* v 98 nadaljevanjih, kar pa je le ponatis že objavljenega prvega dela romana, ki je izhajal v sedemdesetih letih. Za njim je roman *Julijan O* Marka Hudnika, ki je izšel v 60 nadaljevanjih. Sledi Miha Mazzini in roman *Drobtinice* v 52 nadaljevanjih. *Drobtinice* so bile tudi zadnje literarno delo, ki je izšlo na straneh *Železarja*.

Roman *Križ s križi* je leta 1980 izšel pri Družbi svetega Mohorja, leto kasneje (1981) pa so ga ponatisnili v *Železarju*. Prav tako je bil ponatisnjen roman Ivana Jana, ki je v knjižni izdaji izšel pri založbi Borec leta 1969. Drugače je bilo s Hudnikovim romanom. Odlomek iz dela *Julijan O* so v *Železarju* objavili konec leta 1982, v knjižni obliki pa je roman izšel leta 1984. Odlomek iz Mazzinijevih *Drobtinic* so objavili leta 1986, v celoti pa so roman ponatisnili po izidu v knjižni obliki.

V spodnjem grafu sem prikazala, koliko proznih besedil je izšlo v nadaljevanjih in koliko v enkratni objavi.

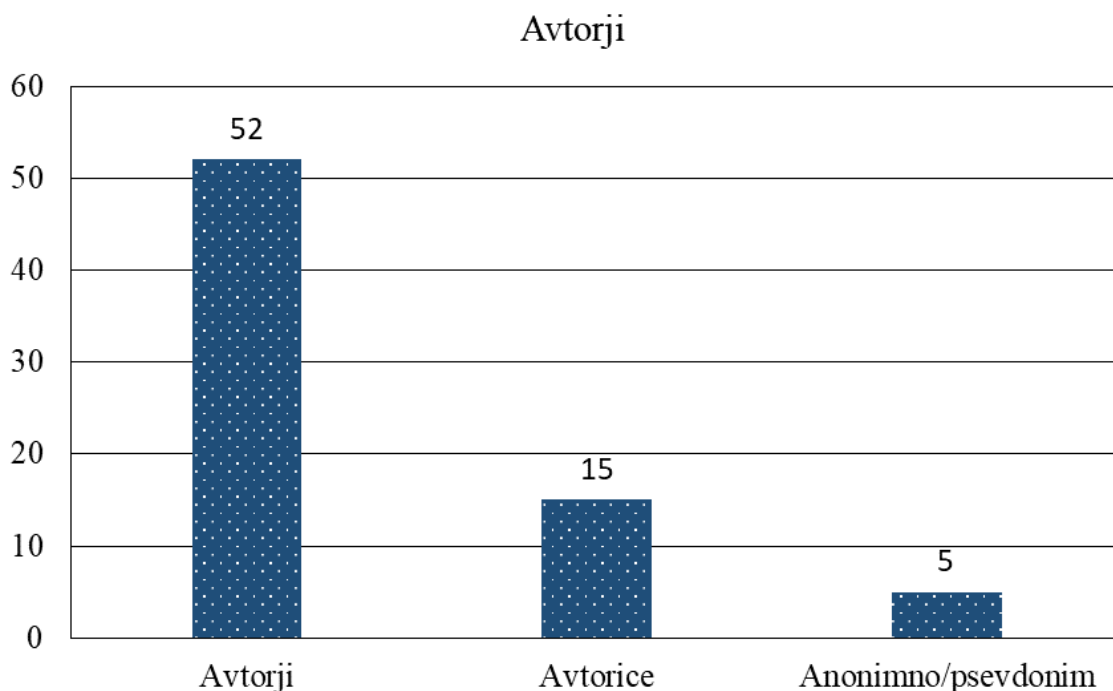

Graf 7: Proza v enkratni objavi in v nadaljevanjih

V enkratni objavi je izšlo 47 proznih besedil, v nadaljevanju pa 24. Čeprav je bilo del v enkratni objavi skoraj enkrat več od del v nadaljevanjih, so slednja po volumnu zasedla veliko več prostora. Vseh 24 besedil skupaj je doseglo 626 nadaljevanj.

Osemdeseta leta so na področju leposlovja prinesla nekoliko več ženskih imen, in sicer 15 avtoric. V tem času je v *Železarju* objavljalo vsega skupaj 72 različnih avtorjev, od tega 52 moških. Pojavilo se je 5 nerazložljivih psevdonimov.

Graf 8: Avtorji (80. leta)

Med objavljenimi avtorji je bilo nekaj bolj poznanih slovenskih literarnih imen: Marko Kravos, Suzana Tratnik, Goran Gluvić, Rade Krstić, Ciril Zlobec, Tomaž Šalamun in Miha Mazzini. Večinoma je šlo za ponatiskovanje prej knjižno objavljenih del.

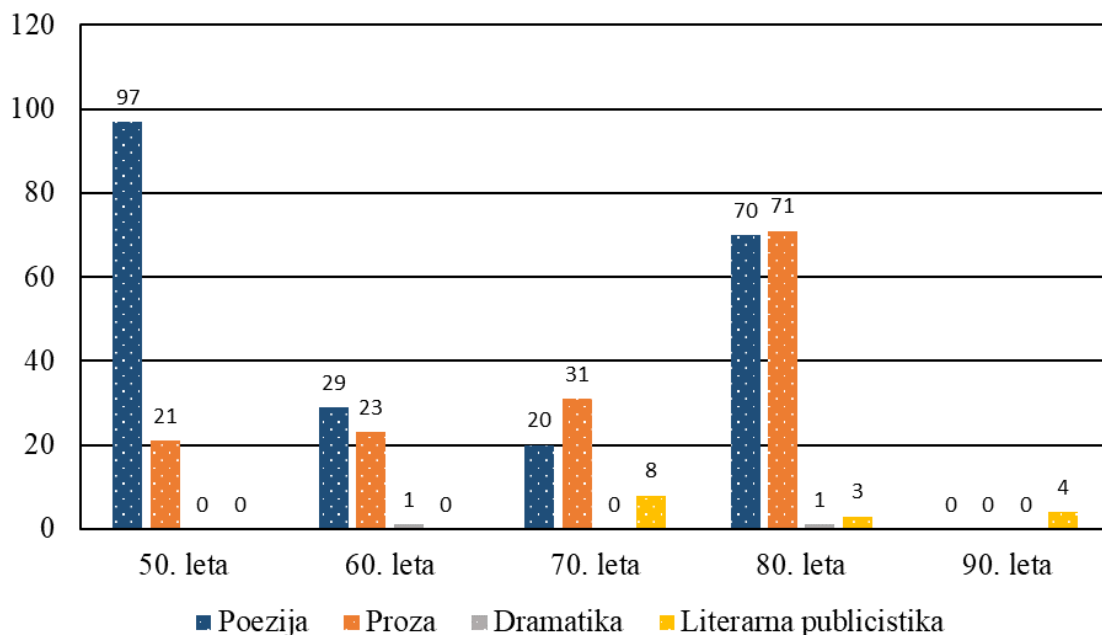
Prevladovalo je izvirno leposlovje, nekaj pa je bilo tudi prevedenega, in sicer 9 besedil.

V zadnjih dveh letih izhajanja (1990 in 1991) v *Železarju* ni izšlo nobeno leposlovno delo več.

2.3 Pregled vseh štiridesetih let skupaj

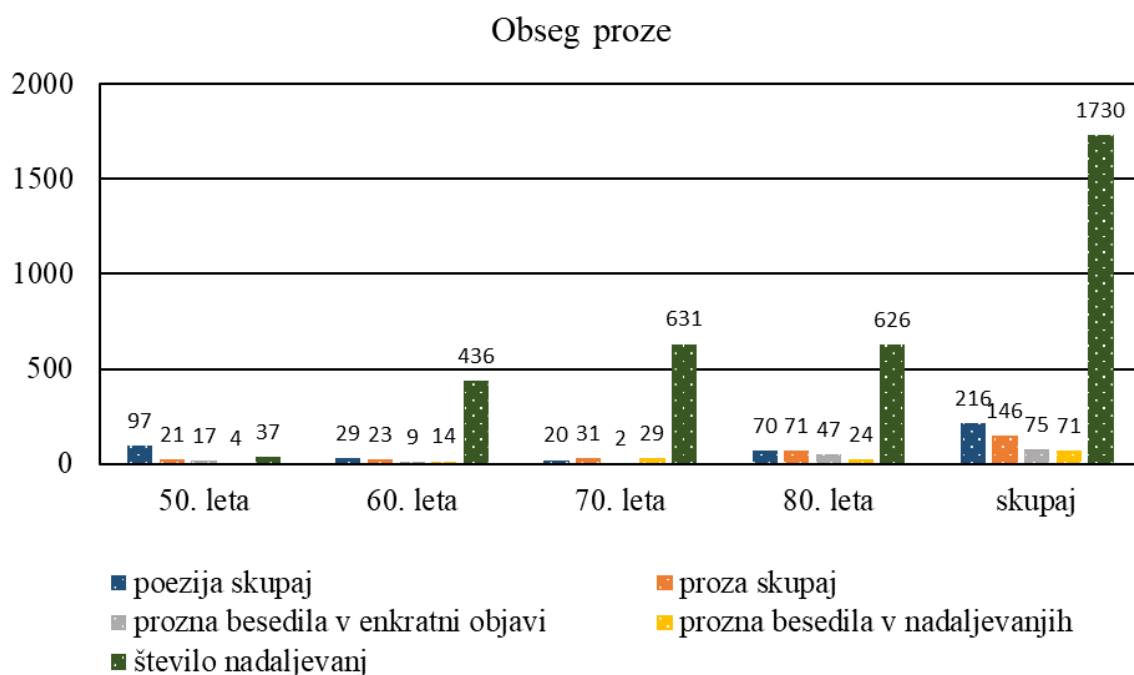
Spodnji graf prikazuje objavljeno leposlovje in literarno publicistiko v vseh 40 letih izhajanja časopisa. Največ literarnih del je izšlo v petdesetih letih (118) in v osemdesetih letih (142), kar je lahko povezano z izhajanjem literarno-umetniške priloge *Listi*, ki je začela izhajati v sedemdesetih letih. V času, ko priloga ni izhajala (petdeseta in osemdeseta leta), je opazno povečanje leposlovja v *Železarju*.

Železar

Graf 9: Železar 1952–1991

V *Železarju* je bilo objavljenih 364 leposlovnih besedil (pesmi, proze in dramskih tekstov) v 40 letih skupaj. Nekaj literarnih del so ponatisnili večkrat. Po naslovih je prevladovala poezija (216 pesmi), sledi ji proza (146 proznih besedil) in nato dramatika (2 dramski besedili). Besedil, ki sem jih umestila pod literarno publicistiko, je bilo v vseh letih skupaj 15. Po količini besedila pa prevladuje proza, kar nakazuje spodnji grafik, ki upošteva število nadaljevanj. V štiridesetih letih je *Železar* objavil 71 besedil v nadaljevanjih, ki so skupaj dosegla 1730 nadaljevanj, kar pomeni, da je v *Železarju* največ prostora zasedla proza. Med deli v nadaljevanjih je bilo 14 besedil, ki so se pojavila v dveh številkah, prevladujejo daljša besedila z najmanj 10 in največ 100 nadaljevanji. Slednjih je bilo 32. 5 besedil pa je preseglo 100 nadaljevanj.

Graf 10: Obseg proze.

Nekatera besedila so se večkrat ponovila. Prešernova *Zdravljica* je bila ponatisnjena trikrat, Čufarjeva pesem *Mi, proletarska mladina* petkrat, dvakrat pa so objavili prvi del Janovega romana *Mrtvi ne lažejo*. Po dvakrat so bile objavljene tudi pesmi: Čufarjevi *Sončna molitev* in *Mladi jetnici*, Župančičeva *Domovina je ena* in Weöresova *Opičja dežela*.

Železar je objavljaj tako krajša prozna besedila kot tudi daljša. Najdaljše besedilo, ki so ga objavili je bil roman Mihe Klinarja *Sivo mesto* (135 nadaljevanj), sledi Valentin Polanšek z romanom *Križ s križi* (129 nadaljevanj), Ivan Jan *Mrtvi ne lažejo* (115 nadaljevanj) ter še en Klinarjev roman *Tigrovec Žef* (107 nadaljevanj). Klinarjeva romana nikoli nista bila izdana v knjižni izdaji, a še zdaleč nista edina. *Železar* je skupaj z *Listi* bogata zakladnica leposlovja, ki ga v knjižni obliki ne moremo najti.

2.4 Avtorji

V vseh 40 letih skupaj je v *Železarju* objavljalo 124 avtorjev in avtoric. Vseh avtoric je bilo 17, moških pa 94, ostalo je bilo anonimno ali pod psevdonimi, ki jih nisem mogla razrešiti. Pri ženskah je šlo večinoma za objavo le enega dela. Izjeme so: Štefanija Muhar, ki je objavila pet literarnokritičskih člankov, Zlata Volarič s štirimi proznimi besedili in Milojka

Žižmond Kofol s tremi. Nada Sever je objavila tri pesmi, Jerneja Narat in Marjana Srčič pa dve. Med avtorji so prevladovala imena iz jeseniškega in gorenjskega okolja, prav tako pa so se pojavili avtorji iz drugih delov Slovenije, ki so danes bolj poznani širšemu občinstvu. Teh ni bilo malo, a je večinoma šlo za enkratne objave. Izpostavila bom avtorje, ki so v *Železarju* objavljali največ ali pa najdaljša besedila.

Miha Klinar je v *Železarju* največ objavjal v petdesetih in šestdesetih letih. Poleg poezije je avtor krajših in daljših proznih besedil. Med daljšimi proznimi deli so romani *Čas na brezcestju*, *Sivo mesto* in *Tigrovec Žef*.

Tone Čufar je največji jeseniški dramatik. *Železar* se je tragično preminulemu umetniku poklonil z objavami njegove literature. Časopis je kar petkrat ponatisnil njegovo pesem *Mi, proletarska mladina*. V šestdesetih letih je bil ponatisnjen odlomek iz dramskega besedila *Polom*, v osemdesetih letih pa so v prozni obliki objavili še njegovo grotesko v petih dejanjih *Mali babilon*.

Železar je pogosto objavjal večkrat nagrajenega jeseniškega pesnika in pisatelja **Pavleta Zidarja**. Poleg njegovih pesmi so v časopisu ponatisnili odlomek iz njegovega dela *Soha z oltarja domovine*. Med daljša objavljena besedila pa spadata še romana *Sveti Pavel* ter *Okupacija Javornika*.

2.5 Kazalo leposlovja v *Železarju*

50. leta

1952

B. G.: *Tovariš Tito* (pesem)

Miha Klinar: *Bor* (pesem)

Miha Klinar: *Premik* (pesem)

Miha Klinar: *Smrt v čeladi* (pesem)

Tone Čufar: *Proletarska mladina* (pesem)

1953

Anonimno: *Naš avtobus* (pesem)

Miha Klinar: *Vihar* (pesem)

Miha Klinar: *Izmena* (pesem)
Miha Klinar: *Pantomima* (pesem)
Miha Klinar: *Mačice* (pesem)
Miha Klinar: *Pomlad ob morju* (pesem)
Miha Klinar: *Stara ženica* (pesem)
Miha Klinar: *Srečanje z morjem* (pesem)

1954

Miha Klinar: *Spomenik (Narodnemu heroju Matiji Verdniku-Tomažu)* (pesem)
Miha Klinar: *Vprašuješ me* (pesem)
France Prešeren: *Zdravljica* (pesem)
Miha Klinar: *Ruda in ogenj* (pesem)
Miha Klinar: *Žebjar* (pesem)
Miha Klinar: *Avtoportret* (pesem)
Miha Klinar: *Kovina* (pesem)
Miha Klinar: *Ples železa* (pesem)
Miha Klinar: *Graditeljem* (pesem)
Miha Klinar: *Pod valji* (pesem)
Miha Klinar: *Novoletna zdravica* (pesem)

1955

Miha Klinar: *Ob plavžih* (pesem)
Tone Svetina: *Borba v zasneženih gorah*
Miha Klinar: *Med kamni kamen* (pesem)
Miha Klinar: *Balada o stari puški* (pesem)
Miha Klinar: *Pesem o Titu* (pesem)
Miha Klinar: *Sredi noči*
Miha Klinar: *Nočna izmena* (pesem)
Miha Klinar: *Umirajoči delavec* (pesem)
Miha Klinar: *Balada o stari lokomotivi* (pesem)
Matej Bor: *Svoboda* (pesem)
Miha Klinar: *Temni orkester* (pesem)
Miha Klinar: *Pesem o rdeči obali* (pesem)

Ivo Minatti: *To noč* (pesem)

1956

Miha Klinar: *Prvi sneg* (pesem)

Čedomir Minderović: *Poslednji šiht* (pesem)

K. F. : *Pomlad* (pesem)

Miha Klinar: *Žalostinka* (pesem)

Tone Čufar: *Skozi rešetke gledam v svet* (pesem)

Marjan Stare: *Popotnik in cesta* (pesem)

Marjan Stare: *Polnoč* (pesem)

Miha Klinar: *Pomladna pesem 1941* (pesem)

Karel Destovnik-Kajuh: *Še veš?* (pesem)

Miha Klinar: *Nekdo bo zajokal doma* (pesem)

Matej Bor: *Beseda (V spomin T. Tomšiču in vsem, ki so padli za svobodo)* (pesem)

Anonimno: *Prva bitka*

Miha Klinar: *Potrlost* (pesem)

Karel Destovnik-Kajuh: *V tovarni* (pesem)

Miha Klinar: *Poletje* (pesem)

Miha Klinar: *Pesem o rdeči obali* (pesem)

Aron Cortus: *Rudar* (pesem)

Srečko Kosovel: *Meditacije* (pesem)

Mile Klopčič: *Deževna pomlad 1933* (pesem)

Oton Župančič: *Grobovi tulijo* (pesem)

B. S.: *Železarju* (pesem)

Tone Čufar: *Uvodni stavki v »Februarsko noč«* (pesem)

Marjan Stare: *Grob v gozdu* (pesem)

Karel Destovnik-Kajuh: *Slovenska pesem* (pesem)

Miha Klinar: *Metež* (pesem)

1957

Miha Klinar: *Roparji*

Branko Slanovic: *Srečno novo leto 1957* (pesem)

Miha Klinar: *V pozni jeseni* (pesem)

Karel Destovnik-Kajuh: *Moj ded* (pesem)
Marjan Stare: *V dimu* (pesem)
Miha Klinar: *Prvomajska* (pesem)
Miha Klinar: *Zdravica* (pesem)
Tone Čufar: *Mi, proletarska mladina ...* (pesem)
Miha Klinar: *Pesem delavske mladine* (pesem)
Tone Čufar: *Počena šipa*
Miha Klinar: *Mrtvi bataljon*
Miha Klinar: *Trojanski konj*

1958

Tone Čufar: *Mladi jetnici* (pesem)
France Prešeren: *Zdravljica* (pesem)
Anonimno: *Internacionala* (pesem)
F. L.: *Ne ure, ne dneva ne veš ...*
Miha Klinar: *Žrtveni spev* (pesem)

1959

France Prešeren: *Vrba* (pesem)
Mile Klopčič: *Delavski pozdrav* (pesem)
Tone Čufar: *Sončna molitev* (pesem)
Tone Čufar: *Mi, proletarska mladina ...* (pesem)
Tone Seliškar: *Partijska pesem* (pesem)
Ivan Cankar: *V bogatih kočijah* (pesem)
Oton Zupančič: *Otroci molijo* (pesem)
Srečko Kosovel: *Ne prosi, brat* (pesem)
Srečko Kosovel: *Pravim ti, brat!* (pesem)
Mile Klopčič: *Deževna pomlad 1933* (pesem)
Tone Čufar: *Mladi jetnici* (pesem)
Miha Klinar: *Slutnja* (pesem)
Miha Klinar: *Breda* (poezija)
Miha Klinar: *Vihar* (pesem)
Ivo Minatti: *Bele gazi* (pesem)

Miha Klinar: *Koraki v dežju* (pesem)
Miha Klinar: *Pojoča misel* (pesem)
Marjan Černe: *Požar*
Marjan Černe: *Kazen božja ... in vendar se je zgodilo*
Marjan Černe: *Predor*
Miloš Bačar: *Strah policijskega komisarja Strepishnika*
Miha Klinar: *Vzdih* (pesem)
Miha Klinar: *Tam, pred tovarno* (pesem)
Tone Seliškar: *Martinova peč* (pesem)
Federico Garcia Lorca: *Spopad* (pesem)
Franc Sirc – Joža: *Občinski sluga*
Matej Bor: *Beseda* (pesem)
Miha Klinar: *V pozni jeseni* (pesem)
Miloš Bačar: *Streli na ulici*
Miloš Bačar: *Poslednje pismo*
Marjan Černe: *Srečanje v snegu*
Miha Klinar: *Tvoja pesem* (pesem)
Miloš Bačar: *Izgubljena Titovka*
Peter Levec: *Bele noči* (pesem)
Miloš Bačar: *Zaplenjena fotografija*
Miha Klinar: *Mati*
Oton Župančič: *Osvoboditeljem* (pesem)
Ivan Cankar: *Lepa naša domovina*

60. leta

1960

Milana Ivanovič: *Kakor ponosni galebi nad vodo, taki so padli za našo svobodo*
Miha Klinar: *Praznična svitanica* (pesem)
Valentin Cundrič: *Materi* (pesem)
Miha Klinar: *Gazela* (pesem)
Pavle Zidar: *Doma* (pesem)
Tone Čufar: *Deklica iz revirja*
Miha Klinar: *Žive plamenice*

Pavle Zidar: *Slovenska zemlja* (pesem)

1961

Benjamin Gracer: *Ljudem* (pesem)

Miha Klinar: *Temni orkester* (pesem)

Miha Klinar: *XIII. Pesem iz Rdeče kantate* (pesem)

Pavle Zidar: *Na grob* (pesem)

Branko Slanovic: *Sinko moj ...* (pesem)

Milan Strmec: *Jaz* (pesem)

Benjamin Gracer: *Nevarna basen* (pesem)

Branko Slanovic: *Partizanov grob* (pesem)

1962

Miha Klinar: *Kmalu*

Peter Skalar: *Svoboda*

Branko Slanovic: *Minuta molka* (pesem)

1963

Peter Skalar: *Nevidni sovražnik. Zgodbe iz vojnih let* (slikanica)

Svarun: *Prvomajska zmaga. Hvalnica jeseniški preskrbi*

Pavle Zidar: *Soha z oltarja domovine*

Svarun: *Mi in oni*

1964

Tone Čufar: *Sončna molitev* (pesem)

France Žvan: *Viharno zatišje*

Matej Bor: *V tem gorskem svetu* (pesem)

1965

Tone Čufar: *Mi, proletarska mladina* (pesem)

Tone Čufar: *Polom* (odlomek iz dramskega besedila *Polom*)

1966

Franc Jernejc – Milče: *Izdajalci na delu*

Miha Klinar: *Čas na brezcestju*

Svarun: *Od zore do zore. Somrak pred jutrom*

1967

F. T.: *Tovariš*

Miha Klinar: *Rdeča kantata* (pesem)

Miha Klinar: *Talci* (pesem)

Miha Klinar: *In memoriam Francetu Škrlju* (pesem)

Viktor Gregorač: *Razmerja*

Viktor Herman: *Očetov sen* (pesem)

Viktor Gregorač: *Konji nad durmi*

Viktor Gregorač: *Krik s ceste*

1968

Miha Klinar: *Sivo mesto*

France Prešeren: *Magistrale* (pesem)

Žan: *Črna ruta*

Miha Klinar: *Novembrski meteži*

K: *Monotonost* (pesem)

Miha Klinar: *Mati sinu* (pesem)

Miha Klinar: *Napad*

Miha Klinar: *Tanja*

Anonimno: *Domovina je ena* (pesem)

1969

Miha Klinar: *Železarska* (pesem)

Miha Klinar: *Septembrske elegije 1941* (pesem)

Miha Klinar: *Tri balade o Radovni* (pesem)

Tone Čufar: *Raztrgana pesem* (pesem)

70. leta

1970

Tone Čufar: *Premišljanje* (pesem)

Cvetko Zagorski: *Rekvijem za partizanko* (pesem)

Miha Klinar: *Mrtvi bataljon* (pesem)

Valentin Cundrič: *V Dragi* (pesem)

Miha Klinar: *Rdeča kantata (XIII)* (pesem)

Tone Čufar: *Gospod in ušivec*

Tone Čufar: *Marija bi rada živila*

Miha Klinar: *Utrinek*

Uroš Zupančič: *Pozno neurje*

Miha Klinar: *Žalostinke za Silvo* (pesem)

Miha Klinar: *Rekvijem (Spominu Nika Bernarda)* (pesem)

Tone Šifrer: *Moža iz legije*

1971

Cvetko Zagorski: *V precepu*

Valentin Cundrič: *Poetična iztočnica*

Bertolt Brecht: *Srbsko sporočilo* (pesem)

Miha Klinar: *Ptice* (pesem)

Miha Klinar: *Smrt s čelado* (pesem)

Uroš Zupančič: *Pretrgana naveza* (ocena Ingoličevega romana *Pretrgana naveza*)

Uroš Zupančič: *Ledeni srh*

Slavko Savinšek: *Grče*

Miha Klinar: *Sredi noči* (pesem)

Danilo Cedilnik: *Mesečnika*

Tone Čufar: *Železobetone* (pesem)

Miha Klinar: *Češnje onkraj ceste*

Oton Župančič: *Domovina je ena* (pesem)

Benjamin Gracer: *November* (pesem)

Valentin Polanšek: *Onkraj mostu*

1972

France Prešeren: *Sonetni venec* - odlomek (pesem)

Miha Klinar: *Tigrovec Žef*

Jure Kaštelan: *Pesem o Titu* (pesem)

Uroš Zupančič: *Videl sem jih ...*

Štefanija Muhar: *Misli k 9. številki Listov*

1973

Vinko Trinkaus: *Brigade s hribov*

Štefanija Muhar: *Veš poet svoj dolg? ... Vem, o, vem svoj dolg ...* (Misli k 11. številki Listov)

Štefanija Muhar: *Če podložni ne razmišljajo o podložnih se nikoli ne povzpno* (Berthold Brecht) (o 12. številki Listov)

1974

Štefanija Muhar: *Misli k 15. številki Listov*

Pavle Zidar: *Sveti Pavel*

Štefanija Muhar: *Ob 16. in 17. številki Listov*

1975

Ivan Jan: *Mrtvi ne lažejo*

Brona: *Jeseniški pionirji* (pesem)

Franc Jernejc – Milče: *Obveščevalec*

1976

Vinko Trinkaus: *Mirjava*

1977

Cvetko Zagorski: *Potovanje v Tumanjan*

M. V.: *Bereš pesmi: Da - Ne!*

Tone Čufar: *Mi proletarska mladina* (pesem)

Vinko Trinkaus: *Koncentracijsko taborišče*

Uroš Zupančič: *Noč nad prehodcem*

Vinko Trinkaus: *Njiva*

Vinko Trinkaus: *Vožnja*

Cvetko Zagorski: *Mrhovinarji*

1978

Vinko Trinkaus: *Mine*

Vinko Trinkaus: *Tank*

Mitja Košir: *Klement*

Vinko Trinkaus: *Preko meje*

Vinko Trinkaus: *Jablane*

1979

Jože Košir - Plantan: *Doktorjeva metoda*

France Prešeren: *Sonetni venec* (pesem)

Vinko Trinkaus: *Izdaja*

80. leta

1980

Vinko Trinkaus: *Po priznanju*

1981

Tone Čufar: *Mali Babilon*

Vinko Trinkaus: *Uporniki*

Edo Torkar: *Ime mi je Brigita*

Valentin Polanšek: *Križ s križi*

1982

/

1983

Miha Klinar: *Hajka*

Verko Gasar: *Hleb kruha* (pesem)

Verko Gasar: *"Sladko"* (pesem)

Verko Gasar: *Spominska listina* (pesem)

Verko Gasar: *Bokalovi mami* (pesem)

1984

Peter Pavlovec: *Človek ima takoj kamen v roki*

Edo Torkar: *Zima Serža Polajnarja*

Pavle Zidar: *Okupacija Javornika*

Martin Prešeren: *Izigrana smrt in sužnost*

1985

Ivan Jan: *Mrtvi ne lažejo*

Damjan Jensterle: *Če časa ni* (pesem)

Marko Hudnik: *Julijan O.*

Damjan Jensterle: *Korzo* (pesem)

Damjan Jensterle: *Žalostno je ...* (pesem)

B. Fon: *Moram misliti* (pesem)

Damjan Jensterle: *Stavim da ...* (pesem v prozi)

Boštjan Fon: *Z njo v travi* (pesem)

Brut: *Kdaj lažejo?* (pesem)

Božidar Lakota: *Orfej* (pesem)

1986

Damjan Jensterle: *Vzcvetele jablane in hruške*

Brut: *Neresnost* (pesem)

Brut: *Mali človek* (pesem)

France Prešeren: *Zdravljica* (pesem)

Mihael Cenc: *Ura*

Ladislav Črnologar: *83 stopnic* (odlomek iz neobjavljenega romana)

Mihael Cenc: *Baladna* (pesem)

Tomaž Iskra: *Dva Slovenca v vesolju in potem še tretji*

Marko Kravos: *Pasji dnevi*

Marko Kravos: *In medias res*

Božidar Lakota: *Sizif* (pesem)

Zlata Volarič: *Oh, ti ljubčki moji*

Milodar Zevnik: *Dediščina* (pesem)
Sonja Dimic: *Prha pisma iz šatulje njune hčere*
Edo Torkar: *Skladiščnik*
Božidar Lakota: *Zdomska (1970)* (pesem)
Peter Rezman: *Konji I* (pesem)
Peter Rezman: *Konji II* (pesem)
Peter Rezman: *Konji III* (pesem)
Tomaž Iskra: *Škrlatno nebo*
Valentin Cundrič: *Kažipot v tišino* (pesem)
Zoo: *Poetantom* (pesem)
Goran Gluvić: *Navadna pripoved o jeznem Janeszu*
Marica Škorjanec: *Tam* (pesem)
Marica Škorjanec: *Svatba* (pesem)
Rabindranath Tagore: *Darovanjke* (pesem)
Miha Mazzini: *Egon obišče Narodno univerzitetno knjižnico (NUK)* (odlomek iz 3. poglavja romana *Drobtinice*)
Miroslav Košuta: *Miza* (pesem)
Tomaž Iskra: *Nekaj je v galaksiji* (pesem)

1987

Ciril Zlobec: *Ne primerjaj* (pesem)
Sandor Weöres: *Opičja dežela* (pesem)
Edo Torkar: *Od Kotelj do Belih vod*
Ciril Bergles: *Ameriška pokopališča* (pesem)
Franci Tušar: *Vse za Julijo*
Ladislav Črnologar: *Kanja*
Jože Brejc: *Obup* (pesem)
Jožica Mravlja-Mijič: *Istanbulske večeri*
Franjo Frančič: *Na pot* (pesem)
Franjo Frančič: *Še vedno pot* (pesem)
Rameir C. Bengajn: *Obljubljene dežele* (pesem)
Rado Bordon: *Sipine* (pesem)
Frank O'Hara: *Korak od njih* (pesem)

Edo Torkar: *Ležim ob Savi*
Ljubica Jančar: *Daj* (pesem)
Ljubica Jančar: *Bodrenje* (pesem)
Franci Tušar: *Seminar*
Rado Bordon: *V tej čudni družbi* (pesem)
Franc Sever: *Neko jutro je šlo v dan in dan v večer*
Rameir C. Bengajn: *Tri zgodbe*
Brut: *Kontrabandt* (pesem)
Rade Krstić: *Vremenar* (pesem)
Rade Krstić: *Tretje znamenje* (pesem)
Edo Torkar: *Z ljudmi, drevesi in psi*
Rade Krstić: *Samota* (pesem)
Rade Krstić: *Mrtvemu* (pesem)
Franci Tušar: *Kriminalna zgodba*
Endre Ady: *Zdaj pa umolkniva* (pesem)
Edo Torkar: *Profesor ljubezni*
Mihael Cenc: *Nore pike*
Boštjan Fon: *Moj kolega*
Veno Dolenc: *Svoboda* (pesem)
Veno Dolenc: *Domovina* (pesem)
Edward E. Cummings: *Pomlad je kakor domnevna roka* (pesem)
Marija Robič: *Lahko uresničljive sanje nekega Zemljana*
Milojka Žižmond Kofol: *Smrt z rdečimi lasmi*
Ivan Drev: *Njen prvi ples*
Ivan Drev: *Trdni sklepi*
Zlata Volarič: *Zadovoljna oba*
Zlata Volarič: *Imena*
Zlata Volarič: *Ljubezen? A ne, ta ni zame!*
Boštjan Fon: *Boter*
Marija Robič: *Mlada pota v žlici življenja*
Marjan Kolar: *Mirna stavka* (odlomek iz romana *Sezuj se, kadar stopiš v mošejo*)
Primo Levi: *Slon* (pesem)
Edo Torkar: *Rudi Perušek zida hišo*

Tomaž Iskra: *Plantan. Drobci iz življenja pesnika Jožeta Koširja*
Jorge Luis Borges: *Beli jelen* (pesem)
Ladislav Črnologar: *Sabotaža*
Boštjan Fon: *Na poslovnem potovanju*
Edo Torkar: *Zvonovi pod Bohorjem*
Suzana Tratnik: *Eva*
Center za dehumanizacijo: *Izmijem jeklo* (pesem)
Jože Košir – Plantan: *Nekoč je vprašal* (pesem)
Valentin Cundrič: *Ljubezenzamansvetloba*
Andrej Šušteršič: *Zadnji izlet*
Miha Mazzini: *Srečanje v labirintu*
Rudi Mlinar: *Fragment št. 1*
Tomaž Šalamun: *Živa rana, živi sok* (pesem)
Rudi Mlinar: *Pekoče zvezde*
Boštjan Fon: *Moja soseda*
Vinko Tušek in Mihael Cenc: *Podoba in pesem I* (pesem)
Andrej Šušteršič: *Pozabil sem*
Tomaž Iskra: *Vertikale* (pesem)
Franc Sever: *Dopoldanski odmevi prednikov in upor brez uspeha*
France V.: *Ugasnili smo plavže* (pesem)
Vinko Tušek in Mihael Cenc: *Podoba in pesem II* (pesem)

1988

Sandor Weöres: *Opičja dežela* (pesem)
Boštjan Fon: *Prijetna vožnja v službo*
Cirila Šušmelj: *Hanka sekretarka*
Damjan Jensterle: *Grešno polje*
Milojka Žižmond Kofol: *Neznani otok Santa Maria*
Boštjan Fon: *Želel je malo, dobil preveč*
Sonja Koranter: *Razgovor s pesnikom Valentinom Cundričem*
Jožef: *Ben Rabinn v Kuwaitu*
Edo Torkar: *Zgodba, narejena iz pivske pene*
Alicja Pater Grabowska: *Samo roke* (pesem)

Mare Cestnik: *Praznovanje korakov*
Pišta: *Moj predlog, moja ideja* (dramski tekst)
Miha Mazzini: *Drobtinice*
Milojka Žižmond Kofol: *Theodora*
Edo Torkar: *Turška sablja za mojo ljubo*
Milena Prislán: *Mojih dvajset let* (pesem)
Nada Sever: *Pravljica za lahko noč* (pesem)
Boštjan Kern: *Zdravilni strup* (pesem)
Marjana Srčič: *Vonj po pečenih kostanjih*
Vinko Tušek in Mihael Cenc: *Podoba in pesem III* (pesem)
Boštjan Kern: *Cigan in cvet* (pesem)
Boštjan Kern: *Starka* (pesem)
Nada Sever: *Kruh* (pesem)
Nada Sever: *Ločitev* (pesem)
Jerneja Narat: *Nisem živela* (pesem)
Jerneja Narat: *Najti moč* (pesem)
Marjana Srčič: *Dimasto popoldne*
Valentin Cundrič: *Votivna pesem*

1989

Edo Torkar: *Ladislav Črnologar: Razstreljeni bog*

90. leta

1990

Edo Torkar: *O tehnološkem presežku - tokrat malo drugače*

Edo Torkar: *Franci Tušar: Rdeči prah*

1991

Edo Torkar: *Marko Elsner Grošelj: Memento mori*

Edo Torkar: *Igra življenja* (kratka proza Ladislava Črnologarja in Tomaža Iskre)

3 Miha Mazzini: *Drobtinice*

Drobtinice so romaneskni prvenec Mihe Mazzinija, ki je izšel leta 1987 pri Prešernovi družbi. Založba je dela, ki jih je uvrstila v redno letno zbirko, izdajala v velikih nakladah. *Drobtinice* so natisnili v nakladi 54.000 izvodov, založba pa je s svojo prodajno mrežo po celi Sloveniji poskrbela, da je roman našel pot do številnih bralcev. Kljub velikemu številu prodanih izvodov Mazzini z romanom ni ne obogatel ne zaslovel. Avtor je svoj prvi roman imenoval »tiha uspešnica« in poimenovanje pojasnil z besedami: »Tiha zato, ker roman praktično ni bil deležen medijskega odziva, uspešnica pa zato, ker je založba prodala 54.000 izvodov. To seveda priča o spretnosti založbe in zaslug si ne lastim; pripisujem pa si dejstvo, da so večino teh izvodov ljudje prebrali in da je beseda o knjigi šla od ust do ust ter je izposoja v knjižnicah še danes solidna« (Mazzini 2011: ni strani).

Knjiga je dobila nagrado slovenski roman leta¹ in zlato ptico za izjemne umetniške dosežke. Po romanu je bil posnet film z naslovom *Operacija Cartier*, ki je dobil nagrado *CIRCOM* za najboljši evropski TV film leta 1992, ameriški časopis *Detroit Free Press* pa je *Drobtinice* uvrstil med najboljše romane leta 2005.

Roman so v nadaljevanjih objavljali v *Železarju* in ga s tem še dodatno približali jeseniški publiki in okolju, iz katerega izhaja avtor. Mazzini je na Jesenicah preživljal svoje otroštvo.

---

¹ Omenjene nagrade danes ni več, na spletu pa se pojavljajo različne informacije o tem, kdo je nagrado podeljeval. Nagrado naj bi po nekaterih virih podelila Prešernova družba, po drugih pa SZDL (Socialistična zveza delovnega ljudstva). Ker teh dveh podatkov nisem mogla nikjer preveriti, sem se obrnila kar na Miho Mazzinija. Avtor mi je odgovoril, da je nagrado podeljevala SZDL v sodelovanju s Prešernovo družbo.

Jesenice lahko prepoznamo tudi v romanu, čeprav niso nikjer omenjene, a kraj dogajanja ustreza majhnemu industrijskemu (železarskemu) mestu.

3.1 Drobotnice v Železarju

Mazzinijev prvenec *Drobotnice* so zadnje leposlovno delo, ki so ga objavili v *Železarju*. Najprej so 25. decembra 1986 v zadnji številki objavili odlomek iz tretjega poglavja romana pod naslovom *Egon obišče Narodno univerzitetno knjižnico (NUK)*. Prvemu delu sta sledili še dve nadaljevanji na začetku leta 1987. Istega leta je roman izšel pri Prešernovi družbi v Ljubljani. Roman so nato v *Železarju* v celoti začeli objavljati 31. marca 1988 in z njim zaključili po 52 nadaljevanjih, 13. julija 1989. Med drugim je roman pozornost urednikov pritegnil zaradi avtorja, ki prihaja z Jesenic in v romanu opisuje jeseniško okolje. Ko so leta 1986 objavili odlomek tretjega poglavja, so delo na kratko opisali kot roman »o siloviti in pogubni ljubezni med Selimom Selimovičem, delavcem v železarni, in Nastassjo Kinski, filmsko zvezdo, kot je dogodke po spominu zapisal Egon P., ki se je znašel v dogajanju, iščoč denar za novo stekleničko Cartierovega parfuma« (*Železar* 1986, št. 51/52).

3.2 Sodobni slovenski roman ob koncu 20. stoletja

V drugi polovici 20. stoletja na področju slovenske proze lahko govorimo o nastanku modernega romana, znotraj katerega prevladujeta dve glavni literarni smeri, to sta modernizem in postmodernizem. Po času nastanka in izida za prvi moderni roman povojnega slovenskega romanopisja velja delo Dominika Smoleta *Črni dnevi in beli dan* (1958), čeprav sta pred tem nastala dva romana, ki že uvajata tematiko in formo modernega romana. Tik pred letom 1940 je Vitomil Zupan napisal roman *Potovanje na konec pomladi*, ki pa je lahko izšel šele leta 1972. Leta 1957 pa je Zorko Simčič objavil roman *Človek na obeh straneh stene*, a je izšel v argentinski emigraciji. Tako je za prvi slovenski moderni roman obveljalo Smoletovo delo, ki je vsebinske in formalne značilnosti modernega romana uveljavil bolj radikalno in bolj izvirno kot druga sočasna dela (Kos 1996: 197–198).

Če želimo moderni roman postaviti v opozicijo do »tradicionalne« romanescne proze, h kateri se slovenski roman vrača ob koncu dvajsetega stoletja, je potrebno opozoriti na to, kar naj bi bilo bistveno za moderni roman. Delitev na tradicionalno in moderno je morda preveč ohlapno, saj oblikovne značilnosti modernega romana nikakor ne veljajo za vse, lahko pa si jih prisvoji tudi tradicionalno romanopisje. Glavne oblikovne posebnosti modernega pisanja

so: uvedba pretežno personalnega pripovedovalca, slabitev epskosti, izginjanje »zgodbe« kot zaporedja dogodkov in stanj z razpoznavnim začetkom, vrhom in koncem dogajanja, skrčenje zunanje stvarnosti in redukcija celotne resničnosti na subjektivno notranjost, s tem v zvezi naraščanje lirskih in esejističnih sestavin, kar pomeni razmah lirizacije in esejizacije romana; uporaba polpremega govora in notranjega monologa, prelamljanje z linearno pripovedjo, ki jo nadomešča nova oblika fragmentarnega, asociativnega, personalnega pripovedovanja. Bistvo modernega romana pa ni le v njegovi formi. Dodatno razločevalno znamenje je motivno-tematsko, pri čemer je bistveno, da moderni roman očitno opušča obravnavo zgodovinskih, družbenih in moralnih motivov. Namesto sklenjene podobe sveta tematizira problematiko človeka, ki ga odločilno obvladuje metafizični nihilizem (Kos 1996: 195–196).

Značilnosti modernega romana sem orisala zato, ker ga običajno razumemo kot nasprotje tradicionalnemu romanu. Čeprav je termin tradicionalni roman ustaljen, mednarodne definicije zanj ni, k temu poimenovanju pa se zatekam, ker ga uporablja tudi slovenska literarna veda. Z upadom postmodernizma v devetdesetih letih povezujemo vračanje romana k prenovljenim tradicionalnim oblikam (Zupan Sosič 2006: 28) oziroma vračanje k realističnemu načinu pisanja. Pri tem moramo razlikovati realizem v ožjem in v širšem smislu. Ožje zgodovinsko razumevanje termina realizem se skrči na oznako za literarno smer oz. usmeritev in obdobje (približno od 1830 do 1880). Širše razumevanje termina je nadzgodovinsko in realizem predstavlja kot način pisanja, ki daje vtis zapisovanja ali reflektiranja resničnega oz. dejanskega življenja. Realizem kot nadzgodovinski pojem, torej kot stil, način, metoda ali tehnika, se lahko pojavlja v vseh literarnih obdobjih, tudi v slovenskem romanu po letu 1990. Realistične poteze sodobnega slovenskega romana pa še niso dokaz za literarnozgodovinski pojem neorealizma kot smeri, pač pa za nadzgodovinski pojem neo/realizma kot stila, tehnike oz. metode, zato Alojzija Zupan Sosič za poimenovanje literarne smeri po letu 1990 predlaga termin literarni eklekticizem, ki zaobjame pestrost romanesknih poetik (2006: 29–39).

Alojzija Zupan Sosič (2010: 9) meni, da je za novejšo slovensko književnost (1990–2005) značilna prilagojenost bralnemu horizontu, žanrska sinkretičnost, stilna hibridizacija, jezikovna mimetičnost, postmoderna intimizacija, realistične poteze. Prevladujočo romaneskno obliko sodobnega slovenskega romana po letu 1990 pa Zupan Sosič (2006: 26)

poimenuje modificirani tradicionalni roman. Gre za obliko tradicionalnega romana z realističnimi potezami, ki pa jih preoblikujejo različne post/modernistične pretvorbe. Tradicionalnost se kaže v strnjeni zgradbi, motiviranih razmerjih med literarnimi osebami in prepoznavnem kronotopu. Za slovenski sodobni roman je kljub občasni lirizaciji in esejizaciji prevladujoč proces pripovedovanje, strukturirano kot nizanje dogodkov, ki s kronotopskimi in vzročno-posledičnimi razmerji gradijo zgodbo. Tradicionalnosti se sodobni roman umika z žanrskim sinkretizmom, prenovljeno vlogo pripovedovalca in večjim deležem govornih odlomkov.

Mazzinijeve *Drobtinice* (1987) so bile objavljene v času, ko je bil na Slovenskem še vedno dominanten postmodernizem. Istega leta so izšle Blatnikove *Plamenice in solze*, ki veljajo za šolski primer postmodernističnega romana, s postmodernistično metafikcijo in medbesedilnostjo. Teh glavnih postmodernističnih značilnosti v Mazzinijevem prvencu ne najdemo, ampak se *Drobtinice* nagibajo v smeri romanov, ki so na Slovenskem začeli prevladovati po letu 1990. Zanje je značilno, da so s stališča pripovednosti tradicionalni. Njihova tradicionalnost temelji na pregledni zgodbi, smiselnih razmerjih med literarnimi osebami in umestitvami v zaokrožen prostor in čas (Zupan Sosič 2006: 59).

3.2.1 Mlada slovenska proza

Kaj se je dogajalo na slovenski literarni sceni v osemdesetih letih?

Slovenska proza osemdesetih let je kar nekajkrat prebila raven literarnega povprečja, kakor ga kroji t. i. tradicionalna oz. tradicionalistična literatura. To velja najprej za predstavnike »nove« slovenske proze (Švabič, Filipčič, Kalčič, Jukič, Vladimir Kovačič, Perčič, Gradišnik), ki so večino svojih del objavili v osemdesetih letih. (Virk 1991: 7)

To je bil čas, ko se je v slovensko književnost odločilno zasidral postmodernizem in »nova proza« je sledila postmodernistični zahtevi po mešanju različnih ravni in stopenj literarnosti ter je tako obnovila nekatere nepriljubljene, necenjene ali pozabljene žanre (kriminalko, vohunski roman, grozljivi roman, znanstveno fantastiko ...). »Nova proza« je skupno ime za generacijo na začetku sedemdesetih let. Za njena literarna besedila je značilna izredna formalna, slogovna in jezikovna izdelanost, mešanica različnih žanrov, z elementi fantastike, brez ideologije ali pa z njeno parodijo (Zupan Sosič 2006: 26–27).

V drugi polovici osemdesetih let pa se je pojavila literarna generacija, ki je ob nekaterih starejših predhodnikih in tudi sopotnikih (Rupel, Šeligo, Jančar, Rožanc, Uršič, Gradišnik) pričela frontalno uvajati elemente nove paradigme in s tem – vsaj v literarnorazvojnem smislu – tudi najodločilneje zaznamovala slovensko prozo osemdesetih let. To je »mlada slovenska proza« z glavnimi predstavniki: Andrej Blatnik, Franjo Frančič, Vlado Žabot, Igor Zabel, Lidija Gačnik, Lela B. Njatin, Jani Virk, Igor Bratož, Feri Lainšček, Andrej Morovič, Mart Lenardič, Boštjan Seliškar, Milan Kleč in Aleksa Šušulić. Vsi (z izjemo Kleča) so rojeni okrog leta 1960. Značilno je, da nastopajo izrazito neskupinsko in ravno to tvori iz njih nekakšno literarno generacijo (Virk 1991: 7–8).

Konec osemdesetih let, ko se je razvijala »mlada proza«, katere predstavniki pogojno² veljajo za postmoderniste, je na slovensko literarno sceno stopil tudi Miha Mazzini, ki generacijsko ustreza »mladi prozi«, saj je rojen v začetku šestdesetih let, vendar »mlado slovensko prozo« povezuje nekaj več kot zgolj naključje generacijskega načela, zato Tomo Virk (1991: 42–45) poleg radikalne različnosti, ki se zrcali v njihovih avtopoetikah, kar je premalo za določitev neke literarne generacije, podaja tri »minimalne skupne imenovalce« »mlade slovenske proze«. To so: mehčanje subjekta, ki ne pomeni njegovega izničenja, ampak prej razpad na koščke, ki jih ne povezuje več kohezivna sila do moči; rizomatska podoba sveta, ki predstavlja novo konceptualno predstavo sveta, ki jo »mlada slovenska proza« eksplicira ob metafori labirinta ter Verwindung metafizike, s katerim je označen postzgodovinski odnos do tradicije in zgodovine, »mlada slovenska proza« se zato odpoveduje »velikim zgodbam« in se premika k »majhnim«. Zupan Sosič (2006: 27) je poleg prevlade »majhne« (intimne) zgodbe strnila še druge podobne pripovedne značilnosti, kot so: uvajanje metafizičnih in postmodernističnih postopkov, zanimanje za »trivialne« žanre, prevpraševanje spolne identitete, erotični in fantastični motivi. Za njihovo pisanje pa je značilno tudi vračanje suspenza in razvidne zgodbe. Mazzinijev prvenec kaže določene lastnosti, ki so bile značilne za »mlado prozo«, vendar pa se ga v povezavi z njo ne omenja.

Sam termin »mlada slovenska proza« je sicer popolnoma neznanstven, saj je po svojem bistvu ažuren, ves čas menja svoj obseg in vsebino (Virk 1991: 8). Tako generacija literarnih

---

² Previdnost pri označevanju "mlade slovenske proze" kot postmodernistične ni posledica skepse oz. dvoma, da te literarne generacije ni mogoče stlačiti v celoti pod okrilje neke skupne duhovnozgodovinske konstelacije, ampak je posledica samega pojava (postmodernizma), ki je v času, ko se je pojavila "mlada proza", razburjal literarne teoretike (Virk 1991: 47).

ustvarjalcev, ki si je v devetdesetih letih prislužila ta naziv, danes ni več »mlada«. Razumevanje literatov v okviru določene generacije je vedno le začasno. O tem, da mora biti za posameznega književnika generacija le začasno bivališče, piše Lela B. Njatin, ki je uredila knjigo *Začasno bivališče: portreti mlade književne generacije 80-ih let*. Slednja v omenjeno generacijo vključuje tudi Miho Mazzinija. Po mnenju urednice pripadnost določeni literarni generaciji mlademu umetniku nudi zavetje za dozorevanje, ko se lahko sklicuje na skupno in črpa moč iz poenotenega, vendar se najbolje lahko potrdi le kot posameznik (Lela B. Njatin 1990: ni strani).

V času Mazzinijevih začetkov se pojavi stilni pluralizem in pestrost avtopoetik, kar je značilno za vse avtorje »mlade proze«, le da je Mazzini v svojem pisanju bolj kot postmodernističnim postopkom zavezan realizmu kot tehniki pisanja, zgodbenosti s trdno strukturo, ki zahteva linearno povezovanje dogodkov v smiselno zaporedje, in preišljeni gradnji osebne identitete romanesknih oseb (Zupan Sosič 2006: 45).

Kako pa je Mazzinija in *Drobtinice* razumela literarna kritika? Pri razlagi in razumevanju romana v kontekstu slovenske proze osemdesetih let nam ta ni v pomoč, saj se zanj ob izidu ni zanimala. Pisatelj si težave z literarno kritiko, od katere je po lastnih besedah doslej dobil bolj malo pozitivnih recenzij, na kar je ponosen, ironično razlaga kot posledico tega, da je: »A) že na začetku prodal preveč izvodov svoje prve knjige (*Drobtinice*, 1987), da bi bila ta lahko kaj vredna, in B) teme, ki jih obdeluje, nimajo večje vseslovenske narodnobuditeljske vrednosti, pa še C) žanrsko se spogledujejo z grozljivkami. Plus D), v njegovih knjigah mrgoli čudakov, ki jih v normalnem življenju ne moremo srečati« (Playboy 2007: ni strani). Mazzini je v intervjuju Tadeju Golobu zaupal, da se je pred objavo romana znašel v dilemi. Roman je najprej poslal na založbo Aleph, ki je takrat izdajala knjige v 500 izvodih, a so bile vrhunsko kritiško priznane. Če bi tam objavil knjigo, bi se pojavljale recenzije o njej še precej časa. Potem je zasledil razpis Prešernove založbe in prvotno ponudbo je umaknil. Roman je tako izšel pri Prešernovi družbi v nakladi 54.000 izvodov, vendar pa sta se pojavili mogoče dve recenziji. Kljub temu pa je roman prebralo veliko ljudi, kar je bila zasluga založbe, ki je imela urejeno prodajo od vrat do vrat (Playboy 2007: ni strani). Enega redkih komentarjev romana *Drobtinice* je zapisal Andrijan Lah, ki romanu priznava, da je vreden večstranske pozornosti zaradi pripovedne svežine in iznajdljivosti, tematske in problemske zanimivosti ter potrditve možnosti sodobnega realističnega pisanja (1988: 986).

3.3 Žanrska oznaka

V devetdesetih letih so nastajali romani s tematiko obrobnežev, posebnežev ali slehernikov, kot jih imenuje Alojzija Zupan Sosič (2006: 65) in dodaja: »Glavna literarna oseba usmerja celotno kompozicijo romanov likov proti trem področjem pretresljive bivanjske tematike: normalnost/drugačnost, zanikovalstvo in iz njega izvirajoča destrukcija ter minevanje (z implicitno željo po ljubezni).« Avtorica omenja naslednje romane: Metod Pevec: *Carmen*, 1991; Franjo Frančič: *Sovraštvo*, 1993; Aleš Čar: *Igra angelov in netopirjev*, 1997; Marko Sosič: *Balerina, Balerina*, 1997 itn. Slovenska proza je z romani, v katerih sta vzporedno predstavljena dva sveta – »normalni« in »nenormalni« svet, obogatila pestro tematiko socialnega dna.

Romane s tematiko družbenega dna, socialne in moralne propadlosti, alkoholnih izginevanj in nekonvencionalnih rešitev iz labirinta družbene stvarnosti pa Mojca Širok (1992/93: ni strani) prepoznava že v osemdesetih letih v t. i. »mladi prozi«. Po mnenju Širokove se avtorji te generacije navezujejo na junake marginalce, bivše ljudi, klošarje in obupane iz Božičevih eksistencialističnih romanov ali celo na duhovne posebneže³ Zupanovega vitalističnega tipa. Poleg Pevčevega romana *Carmen* Mojca Širok v generacijo prišteva še Ferija Lainščka in v prvi vrsti njegov prvenec *Peronarji*, Franja Frančiča z romanom *Domovina, bleda mati*, Andreja Moroviča v delih *Prosti tek* in *Bomba la petrolia* ter tudi Miho Mazzinija z *Drobtinicami*.

Čudaki, ki jih baje v vsakdanjem življenju ne moremo srečati, so stalnica Mazzinijevega pisanja. *Drobtinice* kot roman obrobnežev, posebnežev in slehernikov utemeljuje glavni lik, saj je v središču mladi boem iz manjšega industrijskega kraja. V romanu spoznamo življenje z dna družbene lestvice. Literarne osebe v *Drobtinica*h so popolnoma brez identitete, zato to niso več literarni junaki, saj njihovo delovanje ni usmerjeno k nekemu velikemu cilju. Osebe pravzaprav sploh ne delujejo, le životarijo, sprijaznjene s svojim položajem. Pred nami je stvarno delavsko okolje, s katerim je prikazana aktualna družbena resničnost, ki jo poleg dogajanja dopolnjujejo prostori, kjer zavrženci in izgubljeni prebivajo in se srečujejo (samski dom, smetišče, tretjerazredni lokali, železniška postaja). Dogajalni prostori zaradi

---

³ Sama se s tem poimenovanjem ne strinjam in Zupanove literarne osebe razumem bolj kot intelektualne posebneže, ki izstopajo iz malomeščanske družbe. Stalnica Zupanove proze so nihilistični, sarkastični in satirični liki, ki jih iz absurdnih položajev rešuje erotični vitalizem.

zanemarjenosti delujejo neprijetno, srhljivo ter morbidno. Okolje, ki ga prikazuje avtor ni idilično ali romantično, ampak povsem neprivačno, grdo in strašljivo, vendar pa ga avtor ne predstavlja kot nekaj, kar bi morali pomilovati. V romanu ni nobenega moraliziranja, saj ga je Mazzini nadomestil s humorjem in ironijo, ki ju v sodobnem slovenskem romanu pogosto pogrešamo.

3.3.1 Generacijski roman

Ideološko nasilje in vojne v dvajsetem stoletju so večkrat pretresli cele generacije, kar je v romanopisju ustalilo posebno vrsto⁴ – roman generacije ali generacijski roman. Tudi slovenske romane te vrste pišejo žrtve in uporniki, tisti, ki jih je družba izobčila ali poskušala izobčiti, kakor tisti, ki vdirajo vanjo z novimi spoznanji in idejami. Sinovi v njih polemizirajo z očeti, s tradicijo, z oblastjo, upirajo se modelu, šabloni, nedotakljivemu vzorcu in dogmi. Generacijski roman se je v evropski in slovenski literaturi najbolj razmahnil po prvi svetovni vojni z generacijo, ki je vanj včrtala svojo vojno tragiko ter povojno duhovno in moralno tesnobo. Franc Zadavec za začetnika te romaneskne vrste na Slovenskem razume Ivana Cankarja s *Tujci* (1902), med novejšimi pa vanjo prišteva še tretji del romana *Prišleki* (1985) Lojzeta Kovačiča. Že naslova teh dveh del simbolično označujeta osnovno tematiko in orientacijo generacijskih romanov, namreč tujstvo in prihajanje, omahovanje in vztrajanje individualnega in kolektivnega subjekta v zgodovinskih zvezah (2005: 338).

Mazziniju je v *Drobtinica* uspelo upodobiti generacijo s konca osemdesetih let, ki živi v delavskem okolju in se loči na delavce brez perspektive in na umetnike, ki so prav tako brez perspektive. Industrijsko mesto slednjim ni naklonjeno, glavni protagonist romana pa se okolju, v katerega je ujet, upira tako, da se ne upira, ampak se preprosto samo ne vključuje vanj. Čeprav Egon zanika vsakršno podobnost z ljudmi, ki ga obdajajo, ga od drugih loči le parfum, zato tudi čuti neustavljivo potrebo po tem, da ga dobi.

Generacijski roman vedno slika podobo neke generacije in pesnik Uroš Zupan je v *Drobtinica* prepoznal svojo. V njih vidi uspešno zaježitev in ubeseditev duha mladega neprilagojenca in hkrati duha tedanjega časa, ki ima v sebi univerzalne in nadčasovne prvine. Zupan je iskal primer slovenskega generacijskega romana, ki bi ga napisal njegov vrstnik in

---

⁴ V slovenski literarni vedi se pojem žanr uporablja kot sinonim za literarno vrsto (Kmecl 1995: 231) ali zvrst (Kos 1983: 166).

bi govoril o svetu, v katerem je odraščal in v katerem živi, ne o nekem oddaljenem svetu, ampak o tem, kar se je dogajalo, in to v luči jasno prepoznavnih kontur sedanjosti, pri kateri mora imeti prste vmes tudi popkultura, prepletena s psihami generacije in idejami, ki jih imamo o sebi. Dober približek temu so prav *Drobtinice*. Zupan, rojen v Trbovljah, pozna proletarsko okolje z vsemi njegovimi posebnosti in posebnostmi, o katerih je želel pisati tudi sam. Mazzinijev roman mu je ponudil njegov dom, ki ga je poznal z vsemi njegovimi prednostmi in slabostmi (Zupan 2013: 1727, 1729).

Tudi Andrijan Lah Mazziniju priznava, da »roman odlikuje sugestivna upodobitev določenega duha časa, načina življenja in čutenja sveta« (1988: 986–987). Roman slika generacijo v ključnem zgodovinskem prelomu, ko se stari družbeni red sesuva. Pozna osemdeseta leta v Jugoslaviji niso bila več idilična in počasi se je že nakazovalo, da prihaja neko novo obdobje.

3.4 Pripovedovalec in dialogi v romanu *Drobtinice*

Prenovljena vloga pripovedovalca in dinamični dialogi so poleg žanrskega sinkretizma glavne novosti v novejšem slovenskem romanu, kamor sodijo tudi *Drobtinice*. Podrobneje bom predstavila pripovedovalca in dialoge v romanu.

3.4.1 Pripovedovalec

Pogosta razlaga pripovedovalca je še vedno tradicionalna, tj. podoba govornika oziroma personificiranega središča, ki pripoveduje občinstvu zgodbo in je v tem smislu poleg zgodbe najpomembnejši element pripovedi, kar ponazarja formula: pripoved = zgodba + pripovedovalec. (Zupan Sosič 2017: 362)

Zgodbo v romanu *Drobtinice* nam pripoveduje prvoosebni pripovedovalec, ki je hkrati glavna literarna oseba – Egon. Pogled prvoosebnega pripovedovalca v dogajanje je omejen. Posreduje nam lahko le to, kar sam vidi in doživi. Glavni razliki med prvoosebnim in tretjeosebnim pripovedovalcem sta način, s pomočjo katerega pripovedovalec opazuje dogodke v zgodbi, in način motivacije za izbor tega, kar pripoveduje. Tretjeosebni pripovedovalec pripoveduje v tretji osebi o nečem, kar ni tako eksistencialno pomembno zanj, kot je npr. za prvoosebnega pripovedovalca (Zupan Sosič 2017: 164).

V *Drobtinica*h zaznamo prenovljeno vlogo pripovedovalca, ki se vključuje s svojo ironično-satirično perspektivo. Pripoved je polna ironičnih komentarjev, ki pripoved zaustavljajo in

jo hkrati poglobljajo. Kljub temu da Egonu pripada status pisatelja cenene literature, je vseeno intelektualec, ki ironično in cinično gleda na svoje življenje in okolje, v katerem živi.

3.4.2 Načini ubeseditve

Poznamo tri ubeseditvene načine – pripovedovanje, opisovanje in posredovanje govora. V romanu *Drobtinice* lahko zaznamo vse tri, osredotočila pa se bom na posredovanje govora, ki je poleg pripovedovanja prevladujoči ubeseditveni način.

Posredovanje govora je nov termin, ki ga je Zupan Sosič uvedla v svoji najnovejši monografiji *Teorija pripovedi*, uporablja pa ga kot krovni termin za različne načine govora. Posredovanje govora je ubeseditveni način, ki v teoriji pripovedi šele v zadnjih desetletjih pridobiva enakopravnejši položaj. Na spremembo njegove hierarhične umeščenosti je najbolj vplival modernizem, saj v tradicionalnem pripovednem besedilu prevladuje pripoved ali pripovedovanje, v modernem (npr. modernističnem) pa opis ali govor, lahko tudi magmatska struktura vseh treh. Govor je bil sicer zaželena sestavina književnosti že v 19. stoletju, njegov delež pa je močno narasel v modernizmu in še danes je pomemben del pripovednega besedila in predmet številnih naratoloških raziskav. Poznamo različne vrste govora, ki jih Zupan Sosič glede na način posredovanosti deli na: dialog, monolog, notranji monolog, tok zavesti in doživljeni govor (2017: 79). Posredovanje govora je tudi najbolj dinamičen in najmanj stereotipen pripovedni postopek (Zupan Sosič 2006: 138).

Dialog pri Mihi Mazziniju v *Drobtinica*h ni več tradicionalno oblikovan. Tradicionalno oblikovan dialog prepoznamo po navednicah in napovednem ter spremnem stavku. Termin napovedni stavek je povezan s premim govorom, ta je sestavljen iz dobeseidnega navedka tega, kar prenašamo, in je omejen z narekovaji, zraven pa stoji še spremni ali napovedni stavek (v njem z glagoli rekanja ali mišljenja povemo, kdo je tisti, ki govori ali misli) (Zupan Sosič 2017: 88). V *Drobtinica*h so govorne izjave omejene s pomišljajem, kar je manj pregledno od tradicionalnega načina, kjer se zaradi navednic govorne izjave lažje ločijo od preostalega besedila in jim bralec lažje sledi. Mazzinijev način pa je prikladnejši za hitro menjavanje kratkih replik.

Natakarica je prišla po prazni steklenici. Pomolil sem ji denar.

– Takole, tu je za popito pivo in prinesite mi še enega.

- Ja, kaj pa tisto, ki ga je popil vaš znanec. Kdo bo tistega plačal?
  - Kateri znanec? Mar ni plačal zase?
  - Ni.
- Njen glas je dobil prizvok prepirljivosti.
- Bo pa drugič.
  - Nič drugič. Poznate ga. Vi plačajte zanj.
  - Ma, kaj vam je gospa, kateri znanec? Videl sem prosto mizo in prisedel. Spregovorila sva nekaj vljudnostnih besed. O vremenu. Potem je šel. Še nikoli ga nisem videl. (Miha Mazzini 1987: 27)

V sodobnem slovenskem romanu zadnjih let (1990–2015) se je delež govora močno povečal zaradi več razlogov; najpogostejši je težnja po mimetičnosti in razlikovalnosti govora kot sredstva karakterizacije (Zupan Sosič 2015: 183), kar se pokaže tudi v *Drobtinicah*. Povečanje deleža govora pa ni tako opazno v povečanem številu različnih vrst ali tehnik govora kot v povečani prepletenosti oziroma sinkretičnosti govornih deležev s pripovedovanimi in opisnimi prvinami (Zupan Sosič 2015: 189). Prevladujoča tehnika govora so dinamični dialogi, ki so zapisani brez napovednih stavkov in ločil premege govora (Zupan Sosič 2006: 65).

Povečano število govornih odlomkov v sodobnem slovenskem romanu se je v romanih obrobnežev, posebnežev in slehernikov izbrusilo v najbolj dramsko premišljene in učinkovite dialoge nižjih slojev oziroma marginalcev (Zupan Sosič 2006: 65). Strnjeni govorni odlomki (med govornimi tehnikami v najnovšem romanu prevladuje dialog), prepleteni z natančnimi, večdimenzionalno plastičnimi opisi, se s posebno mimetičnostjo (zanjo značilen ironični odmik od opisane predmetnosti) tudi v ostalih slovenskih sodobnih romanih po letu 1990 (npr. *Sovrašтво* Franja Frančiča, *Kakorkoli* Polone Glavan, *Namesto koga roža cveti* in *Petelinji zajtrk* Ferija Lainščka, *Predmestje* Vinka Möderndorferja, *Fužinski bluz* Andrej E. Skubica, *Ime mi je Damjan* Suzane Tratnik) približujejo filmski govorici, predvsem njeni literarni predlogi – scenariju (Zupan Sosič 2006: 65). Pri tem je zanimivo dejstvo, da je Mazzini najprej želel napisati scenarij za film. Ker pa je obstajala dilema, kdo bi film sploh hotel posneti, se je odločil za roman, ki je bil najprej zamišljen kot predzgodba k scenariju, ki pa ni bil nikoli napisan (Mazzini 2005 (Biblos): ni strani). Roman se približuje scenariju, kar imenujemo scenarizacija pripovedi.

Scenarizacija pripovedi pomeni, da romani postajajo podobni scenariju, v katerem različni procesi scenarizacije preoblikujejo romaneskno pripoved v scenarij ali jo približujejo dramski govorici (Zupan Sosič 2017: 68). *Drobtinic* ne sestavlja le veliko govornih odlomkov, ampak so dialogi zelo mimetični (realistični) in učinkoviti, saj v njih avtor posnema naravni govor. Zaradi tega je roman sam po sebi dobra podlaga za scenarij in film.

3.5 Primerjava romana in filma

Po romanu *Drobtinice* je bil leta 1991 posnet celovečerni igrani TV film *Operacija Cartier*, ki je dobil nagrado CIRCUM za najboljši evropski TV film leta 1992.

Mazzini je ob izidu scenarija v knjižni obliki zapisal: »Med TV in kino filmom v tujini obstaja razlika: prvi vsebuje manj dragih prizorov. Ker pri nas oba ne smeta vsebovati dragih prizorov, razlike ni. Natanko s tem vodilom sem se lotil pisanja scenarija. Za predlogo sem uporabil svoj objavljeni roman *Drobtinice*« (Mazzini 1998: 76).

Miha Mazzini je za film *Operacija Cartier* (1991) napisal scenarij. Pri tem naj omenim, da Mazzini ni samo pisatelj, ampak tudi scenarist, saj je končal podiplomski študij scenaristike na The University of Sheffield v Angliji in je redni član Evropske filmske akademije.

Napisal je več scenarijev za celovečerne in kratke filme, nekaj jih je tudi režiral. Predava pisanje filmskih scenarijev – med drugim na scenaristični šoli Pokaži jezik (1999–2005), je gostujoči predavatelj na zagrebški Akademiji dramske umjetnosti (2001), scenaristični delavnici Palunko (2004–2005) in Northwest Film Forum, Seattle, ZDA (2004) (Biografski leksikon Gorenjci.si 2016: ni strani).

Operacija Cartier je bila posneta na Jesenicah, film je režiral Miran Zupanič, v njem pa je nastopilo kar nekaj znanih slovenskih gledaliških in filmskih imen. Glavno vlogo Egona je odigral Borut Veselko, Judita Zidar je nastopila kot Karla, Urška Hlebec kot Ajša, Brane Grubar kot Lojze, Srečo Špik kot Pesnik, Majda Potokar kot Biljeterka in Radko Polič kot Čuvaj. Vlogi bosanskih delavcev pa sta odigrala Faruk Begolli kot Selim in Haris Burina kot Ibro (Slovenski filmski center). V filmu je nastopil tudi Miha Mazzini. V majhni vlogi Kinooperaterja ga vidimo le nekaj sekund, ko pomoli glavo skozi okence projekcijske kabine.

Po Mazzinijevem scenariju je nastala še adaptacija scenarija, ki jo je napravil Miran Zupanič. Tako imamo tri različice: roman, Mazzinijev scenarij in Zupaničevo adaptacijo scenarija, ki se med seboj razlikujejo. Avtor scenarija zvesto sledi svoji literarni predlogi, režiser pa je scenarij prilagodil svoji zamisli in vsem omejitvam, do katerih pride na snemanju.

Film se začne z Egonovim spoznanjem, da nima več parfuma, brez katerega ne more živeti. To je povod za operacijo, kakor svoj načrt za pridobitev Cartiera imenuje Egon v knjigi. V romanu si načrt za financiranje nove stekleničke Cartiera zamisli sam, v filmu pa mu pri tem pomaga Karla. Namigne mu, da pobožni Lojze, ki honorarno dela v tiskarni, goji marihuano, s katero omamlja mlada dekleta. Tako Egon dobi priložnost za izsiljevanje. Lojze mu bo zastoj natisnil Pesnikova *Zbrana dela*, če noče, da bi ga Egon prijavil policiji, Pesnik pa bo Egonu knjige plačal. V romanu Egon Pesniku organizira še literarni večer in »najame« gledalce. S tem Pesnika še bolj navduši in ga spodbudi k odločitvi za knjigo. Egonova prevara v filmu ni v ospredju, pač pa je pozornost namenjena prijateljstvu med Egonom, Selimom in Ibrom ter Selimovi usodni zagledanosti v filmsko zvezdnico Nastassjo Kinski in Ibromi ljubezen do Ajše.

Nekoliko bolj poudarjeno vlogo v filmu ima fatalna Karla, Egonova ljubica in zavetnica pri njegovem parazitskem življenju, medtem ko v filmu ne nastopita Egonova prijatelja Hipuzl in Nudl, ki za samo zgodbo nimata bistvenega pomena.

V romanu je bolj kot v filmu poudarjeno dejstvo, da je Egon umetnik. Ne samo kot pisatelj ljubezenskih romanov, ampak kot nekdo, ki bere Tomaža Akvinskega in Rimbaudove poezije. Občasno doživi t. i. napade studioznosti, zaradi katerih po več dni preživi za knjigo, dokler dobesedno ne omedli.

V filmu so ohranjeni pristni dialogi in kratke replike. Prisotna je pogovorna govorica s slengom in kletvicami. Ibro govori bosansko, njegov govor pa tako kot v knjigi tudi v filmu ni preveden in podnaslovljen.

Precej drugačni so konci v romanu, scenariju in filmu. Najprej si pogledjmo konec v knjigi. Selim brutalno pretepe Ibra zaradi samozadovoljevanja pred Nastassijinim plakatom. Potem pograbi pištolo in pobegne iz samskega doma. Egon ga išče po mestu in ga najde naslednji

dan pred šolo, kjer mu Selim preda pištolo in Egon jo pospravi. Nato mu pripoveduje, da je šel malo prej mimo šole, vstopil in začel streljati. Po nazornem opisu napada Selim reče: »Vse so bile le sanje. Privid. In nenadoma me je napolnila radost, da sploh sem. Ni važno, kako in kje, da le obstajam. Dokler lahko. Bolje je živeti še tako usrano življenje, kot sploh nobenega. Izkušnja nič me še vedno tišči nekje zadaj« (Mazzini 1987: 158). Egon nato pištolo odvrže v reko. Štirinajst dni po dogodku se Egon spet pojavi v gostilni, kjer sta tudi Selim in Ibro, ki se obnašata, kot da se nič ni zgodilo. Zapusti gostilno in se ustavi pred samskim domom. Skoči v smetnjak in brska po smeteh ter najde plakata Nastassje Kinski. Spleza iz smetnjaka in drži plakata v rokah, nato ju spusti in veter ju odnese. Povsem brez življenja obsedi na smetnjaku.

Bolestno jasno sem se zavedel, da je okoli mene, v zraku polno dejanj in besed, ki so se zagostile med te hribe in ki upravljajo, vodijo in pod seboj dušijo ljudi, preslabotne za lasten način življenja. Spodobnost, morala in ustreznost, ki te napravijo normalnega. (Mazzini 1987: 165)

Nato se prevrne in pade v smetnjak, se na glas smeji, gleda v nebo in premišljuje o tem, da mu je na dosegu roke in bi ga lahko udaril ter razbil s pestjo. Vendar tega ne stori, ker mora vsakdo imeti kaj nedosegljivega.

Mazzinijev scenarij je precej dosledno sledil romanu. Po pretepu Egon sledi Selimu in ga sreča pred šolo, kjer mu ta pove za svoj privid in za svoj občutek, da nekaj trenutkov sploh ni obstajal. Nato pa se je zavedel in bil vesel, da sploh je. Egonu da pištolo, ta jo odvrže v reko in v naslednjem prizoru iz smetnjaka potegne Nastassijin plakat, nato pa ga doma spusti skozi okno in veter ga odnese po mestu, Egon pa se usede za pisalni stroj in nadaljuje s pisanjem ljubezenskih romanov.

Konec v filmu je drugačen od konca v romanu in konca v scenariju. Potem ko Selim pretepe Ibra, pograbi pištolo in jo nameri v svojega sostanovalca, nato pa orožje preusmeri v plakate na steni in večkrat ustrel v Nastassjo. Naboj se od stene odbije v Egona in več kot očitno je, da ga strel smrtno rani. Selim zbeži iz sobe, vrne se Ibro in ugotovi, da je Egon mrtev. V naslednjem prizoru se spremenijo barve, ki skoraj povsem zbledijo in postanejo črno-bele. Selim s pištolo teče čez most, lovi ga Egon. V tem trenutku je Egon še kako živ. Padeta po pesku in Selim reče: »Vem, da je bolje živeti še tako usrano življenje, kot nobenega. Ampak

jaz na to ne morem pristati.« Nato si nameri pištolo v usta, kamera pokaže oddaljeno železarno in zasliši se strel. S tem je filma konec. Mislim, da si konec filma lahko razlagamo na dva načina, vendar nam sprememba barv sugerira interpretacijo, da je Egonov tek za Selimom le privid, ki ga je morda Egon doživel tik pred smrtjo.

Konec v romanu se mi zdi boljši in bolj učinkovit. Ne samo zato, ker je konec v filmu deloma dvoumen, ampak predvsem zato, ker je v njem več simbolike. To, da se Egon znajde v smetnjaku, še pred tem pa v gostilni ob pogledu na Ibra in Selima razmišlja, kako jima je podoben, kako je podoben vsem delavcem, ki so sedeli v gostilni, pa čeprav se je od njih vedno želel ločiti. Egonovo brezskrbno življenje z danes na jutri ni tako enostavno, temveč ga prežema huda eksistencialna stiska. V romanu je nekajkrat omenjeno, da večkrat po več dni ni šel iz stanovanja, poleg tega izvemo, da se je pred časom zdravil v norišnici. Pravzaprav ga plaši nekaj v Selimovih očeh, v njih vidi delček sebe: »No, ta Selim je na najlepši poti v polom. Nič mi ne pomeni, razumeš, ampak njegovo lomljenje in pokanje odmeva tudi v meni, kot daven spomin. Skozi isto stanje gre, kot sem šel jaz. Kakšen bo konec se ve vnaprej. Nočem biti zraven ...« (Mazzini 1987: 75). Konec v romanu je odprt in dopušča različne interpretacije. *Drobtinice* nas kljub navidezni enostavnosti silijo, da jih preberemo večkrat. Še posebej, če jih želimo zares razumeti.

Film je zanimiv tudi zaradi kraja, kjer je bil posnet. To so bile Jesenice v začetku devetdesetih let. V ospredju je železarna. Pri menjavi prizorov ali pa kot prekinitve teh se je režiser odločil vključiti posnetke iz različnih procesov proizvodnje. Podobno je poglavja v romanu zaključeval Mazzini. Nekajkrat se zaključijo z opisom dogajanja v železarni. Na primer na koncu tretjega poglavja: »Ni se mi ljubilo skakati skozi okno. Čuvaj je spal v svoji sobici. Zunaj je vel topel pomladni veter. Iz železarne je smrdelo po žveplu. Skozljal sem se naslonjen ob ograjo in odtaval domov. Iz dimnika je bruhal snop plamenov« (Mazzini 1987: 64).

Režiser je v filmu sledil napotku iz scenarija, kjer je Mazzini zapisal: »Železarna ni nikoli prikazana v celoti, vedno le v fragmentih, kar je edini način, da jo narediš vseobsegajočo. Sploh pa nobenega panoramiranja!« (Mazzini 1998: 78). Železarno v celoti res vidimo šele na koncu, v zadnjem prizoru. Ob pogledu nanjo se zasliši Selimov strel in s tem se film konča.

3.6 Jezik in slog

Jezik v romanu je enostaven za razumevanje, a je dvojen, saj so pripovedovalčev jezik opisovanja in dialogi med literarnimi osebami poleg knjižne slovenščine zapisani v pogovornem jeziku in slengu. Prav tako v dialogih slovenščina ni edini jezik. Nenavadno in nerealistično bi bilo, če bi priseljenci iz Bosne govorili slovensko. Še bolj nenavadna bi bila knjižna slovenščina, saj gre za delavce, zato je avtorjeva izbira pogovornega jezika smiselna, z njo mu je uspelo ustvariti stvarne in mimetične dialoge.

Selim je že nekaj časa v Sloveniji in govori slovensko, novejši priseljenc Ibri pa ves čas govori bosansko. Njegove replike niso prevedene. Andrijan Lah (1988: 986) se strinja, da je jezikovna mešanica slovenščine in bosanščine, ki jo dopolnjuje še angleščina, naravna in nemoteča ter romanu dodaja poseben značaj.

Posnemal sem ga. Hitro pogledal okoli. Čuvaja ni bilo več. Snel sem pokrivalo in ga vtaknil pod pazduho.

– Živjo, Ibri. Kako si me spoznal?

– Namirisao sam te.

Cartiera že dva dni ni bilo več. V kožo vžrt vonj je s sabo prinesel znoj, ki me je obilno polival. Navajen dišave je sam nisem več zaznaval.

Ibri je bil videti šokiran.

– I ti radiš ovde?

Široko sem se zarežal.

– Ne, o ne! Recimo, da grem le mimo.

Voziček je bil že poln.

– Žuriš? – je vprašal

– Ne.

– Sačekaj me onda. Samo ovo odfuram i mogu na jelo.

– V redu.

Pokimal sem. (Mazzini 1987: 66)

Mazzinijev jezik v obravnavanem romanu je preprost in poveden, poln vulgarizmov, slengizmov in pogovornih prvin, ravno zato pa učinkuje dinamično, mimetično in barvito. Lahkoten jezik pa kljub prostaškemu besedišču ni zapadel banalnosti, temveč mu je pomagal izoblikovati izrazit in avtonomen stil.

Svoj slog je avtor opisal v predgovoru k ameriški izdaji leta 2005. Zapisal je, da so okoliščine, v katerih je delo nastajalo, vplivale na njegov slog pisanja. Pisal je podnevi, potem ko je dal spat svojo malo hčerko in je imel uro ali dve za tipkanje. S tem so povezani kratki stavki, da mu ni bilo treba preveč tolči po tipkah pisalnega stroja in povzročati hrupa; in kratki odstavki, ker je nenehno prekinjal svoje delo in preverjal, ali hčerka še spi (Mazzini 2005 (Biblos): ni strani). Mazzini ni sam izbral svojega stila v tem romanu, ampak so mu slog pisanja vsilile okoliščine, v katerih je pisal.

Povedi so največkrat enostavčne, pogosti so izpusti glagolov. Eliptični stil pisanja s kratkimi stavki povzroči večjo dinamiko dogajanja. Pripoved hitro teče, se ne zaustavlja, bralca posrka vase in popusti šele, ko obrne zadnjo stran.

Čuvaj se je spustil in zgrešil.

Plaz ga je po levi odnesel mimo. Skoraj do dna.

Gledala me je v oči. Tvegala. Kaj bi drugega.

Potegnila je revijo iz skrivališča.

Kratek trenutek oklevanja. Stegnila je roko.

Vzel sem ponujeno in Nastja je romala pod majico.

S strahom me je opazovala.

Čuvaj je krenil navzgor. V majhnem loku proti nama. (Mazzini 1987: 50)

3.7 Motivi in teme

Drobtinice so tematsko in problemsko zanimive ter inovativne, saj prinašajo nekaj novosti v slovenski roman osemdesetih let. Roman je med prvimi problematiziral priseljence iz Bosne, kar je ena izmed vidnejših navezav na Jesenice, kamor je dogajanje postavljeno. Mazzini je z *Drobtinicami* začetnik »popularnega čefurizma«, ki se danes nadaljuje v slovenskih romanih (Goran Vojnovič: *Čefurji raus*, 2008) in filmih (film Andreja Košaka *Outsider* iz leta 1997).

Poudarjen je motiv umetnika, ki piše »herz« romane in si z njimi financira parfum Cartier, ki zanj predstavlja smisel življenja. Roman se začne ob Egonovem spoznanju, da mu je zmanjkalo parfuma in vse njegovo delovanje je v nadaljevanju povezano zgolj s tem, kako dobiti novega. Zato je glavna tema romana: lov na parfum.

Z mladim pisateljem ljubezenskih romanov iz železarskih Jesenic je Mazzini poudaril družbeno socialno noto in grotesknost boemske eksistence v provincialnem okolju. Pomemben je motiv železarne in delavskega razreda, pogosti so tudi motivi popivanja, kajenja ter revščine.

Omeniti velja še erotične motive. Egon se zapleta v bežna ljubezenska razmerja, vendar se na nikogar nikoli ne naveže. Pri tem ga muči rahla slaba vest, saj se zaveda, da ženske samo izkorišča.

3.8 Literarne osebe in karakterizacija

Literarni liki v romanu so premišljeno in duhovito karakterizirani. Označujejo jih njihova dejanja, govor in pripovedovalec sam.

Glavna oseba romana je Egon – boemski umetnik, ki se preživlja s pisanjem trivialne literature in s parazitskim življenjem pri znancih in prijateljih. Je zelo iznajdljiv, pretkan in v resnici inteligen. Druži se s sebi podobnimi »mrhovinarji« – Hupuzlom in Pesnikom. Po mnenju Andijana Laha Egona karakterizira že njegovo ime:

Ime glavne osebe je mogoče brati vsaj na dva načina (Ego + N, E + gon): jaz in jazov gon sta v romanu vsekakor v ospredju. [...] Gotovo je bistveno, da je Egon svobodnjak, se pravi, ni v rednem delovnem razmerju. V nekem smislu je samostojen kulturnik, saj se preživlja deloma tudi s pisanjem lahkih ljubezenskih romančkov za široko tržišče. Sicer pa je, kot se boemu spodobi, temeljit pijanec in kadilec, primerno pa se posveča tudi ženskam na erotično-seksualnem področju. Finančno živi na robu eksistence, edina stvar, ki pa je ne more pogrešati, je steklenička Cartierovega parfuma. (Lah 1988: 986)

Ob glavni osebi, ki je nekak moderni »picaro«, nastopa vrsta zanimivih, bolj ali manj profiliranih oseb. Poleg ljudi »izven« ali »na robu zemlje«, vrsto takih je upodobil v svojih romanih Peter Božič, najdemo med Egonovimi znanci še predstavnike umetniških krogov, pa tudi prave proletarce. Slednje predstavljata priseljena delavca iz Bosne: Selim in Ibro. Kot anarhističen svobodnjak ima Egon malo razumevanja za tovarniški tekoči trak. Njegovo mišljenje o tem delu je na kratko predstavljeno v romanu: »Ni me morila groza nad stroji, ki sestavljajo večino ljudi. Kar sem jih poznal, moških in žensk, ki so delali v železarni, ali kjerkoli drugje, saj ni razlike, je grozo zbuvalo nekaj drugega. Mirno, tiho zadovoljstvo. Z vsem« (Mazzini 1987: 43).

Liki v romanu so pasivni, nepomembni, njihova dejanja so neopazna, v njih ni nič usodnega. Hočejo nekaj narediti, a jim vedno vsem po vrsti spodleti. Popivanje, kajenje, obiski kina niso nič posebnega in na to namiguje že naslov – *Drobtinice*. Andrijan Lah ugotavlja, da bi mogoče avtor delo lahko naslovil s kakšnim navidezno pomenljivejšim naslovom (npr. *Usode*), vendar prav poudarjena »nepomembnost« naslova daje romanu dodatno draž, saj bralce izziva k dvomu o naslovu, saj roman kaže na bistvene življenjske situacije, ki so na videz malenkostne, ki so drobtinice, a sestavljajo življenje (Lah 1988: 986–987).

Lah (1988: 987) razmišlja, da čeprav je vrsta Egonovih akcij in reakcij, misli in občutij prežeta z ironijo, se vendar ob njej in za njo vrstijo tesnobnejše eksistencialne dileme. Z njimi v zvezi je oblikovan konec romana, pri katerem je očitno, da se Egon znajde v smetnjaku. Egonovo življenjsko filozofijo bi se dalo opisati kot mešanico nihilizma in vitalizma. Egon jo izpoveduje takole:

Vera je bila takrat (op. v srednjem veku) še močna. Tista stoletja so verovali v boga, kasneje v razum, nazadnje v spreminjanje sveta. Raj na zemlji. Partija. Sedaj je vera crknila. Če imaš vsaj kanček pameti, ne moreš verjeti v ničesar (op. pravilno: nič) več, še najmanj pa v taisto troho razuma. Vse, za kar so se ljudje borili skozi stoletja, je navadna slama. Nič. Vse se je izpridilo. (Mazzini 1987: 76)

3.9 Groteskne prvine v romanu

Drobtinice so zmes bizarnega, komičnega in žalostnega. Zaradi ironije in humorja delujejo lahko, nezateženo, a vendar izpovedujejo različne življenjske stiske in tesnobo. Nekatere osebe ali dogodki so v *Drobtinica*h tako nenavadni, popačeni, grobo komični, karikirani in predstavljeni s pretiravanjem, da delujejo groteskno. Kot je navedeno v leksikonu *Literatura*, groteska označuje »dela, ki kažejo realnost z nenavadnimi, popačenimi liki; popačenost je posledica pretiranosti posameznih potez pojava, kar pa opozarja na globlji smisel. Groteska je sorodna tragikomičnosti, absurdu in karikaturi. [...] V moderni literaturi je čedalje pomembnejša kot izraz za doživetje nesmiselne, absurdne, neskladne ali demonične realnosti« (»groteska« 2009: 120).

Mazzini je v *Drobtinica*h s pretiranim karikiranjem ustvaril like in dogodke, ki lahko navzven delujejo smešno, vendar za karikirano in fantazijsko preoblikovano realnostjo skrivajo tragična sporočila: grozo, strah, stisko pred nesmisлом.

Takšen lik je Nudl, ki je ime dobil zaradi svojega početja, ki ga Egon opiše z besedami: »Sede v gostilni je preklinjal svet in izvajal tisto, zaradi česar je dobil svoj pridevek. Z britvico si je rezal tanke rezance kože z rok ali nog« (Mazzini 1987: 79). Poleg Nudlovega načina življenja in prebivanja v baraki sredi gozda je groteskna in srhljiva tudi podoba pohabljenih in umsko omejenih ženskih, ki jo Egon sreča ponoči v gozdu, ter opis delavke pri malici. Grozljivo deluje še opis geta na levem bregu mesta, kjer v barakah, zbitih iz desk, živijo delavci z juga in čakajo na zaposlitev v železarni. Ko jo dobijo, se preselijo na desni breg v sodobnejši geto. V barakah imajo živali in nasade paradižnika. Egon pa ugotavlja, da »[t]o ni beda, to je način življenja!« (Mazzini 1987: 80).

4 Zaključek

V diplomski nalogi sem najprej prikazala leposlovje v internem časopisu Železarne Jesenice – *Železarju*. Ugotovila sem, da je v štiridesetih letih izhajanja izšlo veliko literarnih del. Po naslovih je prevladovala poezija (216 pesmi), sledi proza (146 proznih besedil) in nato dramatika (2 dramski besedili). Člankov, ki so tematizirala literaturo je bilo v vseh letih skupaj 15, označila sem jih z izrazom literarna publicistika. Po volumnu pa je bilo največ proze, saj je *Železar* objavil kar 71 besedil v nadaljevanjih, ki so v štiridesetih letih skupaj dosegla 1730 nadaljevanj. *Železar* je poleg dolgih proznih del objavljal tudi krajša prozna besedila v enkratni objavi. Med deli v nadaljevanjih je bilo najdaljše besedilo, ki so ga objavili, roman Mihe Klinarja *Sivo mesto*. Prevladovali so avtorji, avtoric ni bilo veliko. V vseh štiridesetih letih se je nabralo zgolj 17 ženskih imen.

Precej očitno sta na objavljeno leposlovje vplivala čas in kraj izhajanja časopisa. Časopis je izhajal v času poudarjanja proletariata, socialne enakosti ter pravic delavcev. To je bil hkrati čas, ki je še vedno čutil posledice spremembe družbenega reda na Slovenskem. Leposlovje je bilo določeno tudi z okoljem, v katerem je izhajalo – to so bile industrijske Jesenice z večinsko delavskim prebivalstvom.

Železar je pomemben vir informacij o Jesenicah in ostali Gornjesavski dolini. V časopisu najdemo kulturno zapuščino, ki bo mogoče nekoč dobila večje priznanje. Z objavljanjem leposlovja je časopis odigral pomembno vlogo na področju umetnosti in kulture na perifernem območju. *Železar* predstavlja vir literarnih del, ki so nastajala v drugi polovici dvajsetega stoletja, vendar niso nikoli izšla v knjižni izdaji.

V drugem delu diplomske naloge sem predstavila romaneskni prvenec Mihe Mazzinija, ki oriše delavsko okolje železarskega mesta ob koncu osemdesetih let. V njem sem prepoznala možnost sodobnega realističnega pisanja. Roman je s posebnim slogom in jezikom v osemdesetih letih na slovensko literarno sceno vnesel pripovedno svežino in iznajdljivost. Inovativen je po tematski in problemski plati ter zanimiv zaradi sugestivne upodobitve določenega duha časa, načina življenja in čutenja sveta.

Roman sem primerjala s filmom *Operacija Cartier*, ki je bil posnet po knjižni predlogi, scenarij zanj pa je napisal avtor romana – Miha Mazzini. Film precej zvesto sledi *Drobtinicom*, vendar pa so med njima tudi razlike. Najbolj se razlikujeta konca. Konec v filmu je odprt in bolj nedoločen kot v romanu, oba pa odpirata različne možnosti za interpretacijo.

5 Viri in literatura

5.1 Viri

Miha Mazzini. *Drobtinice*. Ljubljana: Prešernova družba, 1987.

5.2 Literatura

Drobtinice (Mazzini). Wikipedija: Prosta enciklopedija 17. jan. 2017.

Tadej Golob. Miha Mazzini. Intervju. *Playboy*. 23. 5. 2007. Tudi na spletu. 21. 7. 2018

Groteska. Leksikon Literatura. Ljubljana: Cankarjeva založba, ⁵2009 (Mali leksikoni Cankarjeve založbe).

Matjaž Kmecl: *Mala literarna teorija*. Ljubljana: Mihelač in Nešović, Založba, d. o. o., 1995.

Jože Koruza. Slamnik, Zdravko (1932–1992). *Slovenska biografija*. Na spletu.

Janko Kos. Dominik Smole in moderni slovenski roman. *Dominik Smole. Interpretacije*. Ljubljana: Nova revija, 1996.

---. *Očrt literarne teorije*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1983.

Jernej Kusterle. Razpetost med moč in duha. Jernej Kusterle. *Železarska lirika: Antologija jeseniških pesnikov*. Jesenice: Kulturno-umetniški klub Pegasus, 2014. i–xxiv.

Andrijan Lah. Miha Mazzini: Drobtinice. *Sodobnost*. 36/10 (1988). 986–987. Tudi na spletu.

Listi: priloga tednika Železar za kulturo in družboslovje. SŽ Železarna Jesenice, 31. 7. 1970. Tudi na spletu.

Miha Mazzini. Crumbs. Biblos. Ni datuma objave. Na spletu. 21. 7. 2018

---. *Danes na sporedu: dva priročnika in trije scenariji*. Radovljica: Društvo Triona, 1998.

---. *Godbe*, 1989. Miha Mazzini. *Godbe*. Ljubljana: Družba Piano, 2011. Ni strani.

Občinska knjižnica Jesenice. Mazzini, Miha (1961–). *Biografski leksikon Gorenjci.si*. Na spletu. 22. 7. 2018

Slovenski filmski center. *Operacija Cartier*. Na spletu. 21. 7. 2018.

Mojca Širok. Carmen – vzporednost našega sveta. *Jezik in slovstvo*. 38/5 (1992/93). Tudi na spletu.

Tomaž Toporišič. Od Hollywooda do Jesenic. *Začasno bivališče: portreti mlade književne generacije 80-ih let*. Ur. Lela B. Njatin. Ljubljana: Aleph, 1990. 110–121.

Tomo Virk. *Postmoderna in »mlada slovenska proza«*. Maribor: Obzorja, 1991. (Znamenja, 110).

Začasno bivališče: portreti mlade književne generacije 80-ih let. Ur. Lela B. Njatin. Ljubljana: Aleph, 1990.

Franc Zadavec. *Slovenski roman dvajsetega stoletja: Tretji analitični del in sinteze*. Murska Sobota: Podjetje za promocijo kulture Franc-Franc; Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti : Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, 2005. (Misel o slovenski besedi).

Uroš Zupan. Generacijski romani. *Sodobnost*. 77/12 (2013). 1715–1730. Na spletu. 29. 8. 2018

Alojzija Zupan Sosič. Govor v sodobnem slovenskem romanu. *Slavistična revija*. 63/2 (2015). 183–195. Na spletu. 28. 8. 2018

---. *Robovi mreže, robovi jaza: sodobni slovenski roman*. Maribor: Litera, 2006.

---. *Sodobna slovenska književnost (1980–2010)*. *Sodobna slovenska književnost (1980–2010)*. Ur. Alojzija Zupan Sosič. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2010 (Obdobja, 29). 9–10.

---: *Teorija pripovedi*. Maribor: Litera, 2017.

Železar: Glasilo delovnega kolektiva *Železarne Jesenice*. Digitalna knjižnica Jesenice.

Izjava o avtorstvu

Spodaj podpisani/a Anamarija Krajšek izjavljam, da je diplomsko delo v celoti moje avtorsko delo ter da so uporabljeni viri in literatura navedeni v skladu s strokovnimi standardi in veljavno zakonodajo.

Datum: 31. 8. 2018

Podpis kandidata / kandidatke: _____

Izjava kandidata / kandidatke

Spodaj podpisani/a Anamarija Krajšek izjavljam, da je besedilo diplomskega dela v tiskani in elektronski obliki istovetno, in

dovoljujem / ne dovoljujem
(ustrezno obkrožiti)

objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

Datum: 31. 8. 2018

Podpis kandidata / kandidatke: _____